Ніва

БЕЛАРУСКі ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВіК

№ 17 (1261) ГОД XXV БЕЛАСТОК, 27 КРАСАВІКА 1980 г. ЦАНА 1 ЗЛ.

ВЯСНА-80

Назіралі мы за падрыхтоўкай да вясны вачыма ваяводскай сельскагаспадарчай службы, а таксама і з дырэктарскіх кабінетаў на прадпрыемстве „Цэнтраля насенная“, дык варта цяпер зыйсці крыху ніжэй — на ўзровень гміны.

Магістр інжынер **Ян Поляк** ужо шмат гадоў кіруе адной з буйнейшых гмін на Беласточчыне — Заблудаўскай гмінай.

— Як гміна падрыхтавалася да вясны, на сустрэчу новага ўраджаю? — пытаю.

— Здаецца, нядрэнна. Шкада, што няма кіраўніка сельскагаспадарчай службы, ён дакладней бы ўсё гэта вам расказаў. Але ён зараз у водпуску, — гаворыць начальнік.

— Дык што, без кіраўніка сельскагаспадарчай службы мы не абыдземся?

— А чаму ж не, — усміхаецца начальнік. — Трэба ж, каб чалавек калікалеч адпачыў. А то як толькі машыны выйдуць у поле і аж да ўборкі апошніх кораняплодаў не будзе яму адпачынку. Наша сельскагаспадарчая служба працуе круглы год.

— Нават зімой?

— Нават зімой, — пацвярджае начальнік. — Вось толькі што закончылі мы тэарэтычную падрыхтоўку сялян да ажыццяўлення новых, павышаных планаў па сельскагаспадарчай вытворчасці.

— А як бы гэта сказаць прасцей...

Зялёнае золата

— ...выйшла б тады тое ж самае, а менавіта дзве асноўныя праблемы горада і гміны Заблудаў: **паша** і **жывёлагадоўля**. Без пашы няма жывёлагадоўлі і наадварот — добрая гадоўля магчыма толькі тады, калі гаспадар забяспечыць уласныя кармы. Гэтую праўду на зімовых курсах намагаліся перадаць сялянам працаўнікі нашай сельскагаспадарчай службы...

Тут я якраз успомніў падобныя па зместу словы намесніка беластоцкага ваяводы па сельскагаспадарчых справах доктара **Мікалая Гапуніка,** які выступаў у Бранску перад сялянамі, удзельнікамі конкурсу пад лозунгам „Кармы, як золата“. Адкуль гэтае **зялёнае золата** ўзялося? А вось адкуль:

— Удзельнікі конкурсу, — гаварыў ён, — прымянілі ў сярэднім па 370 кг хімічна чыстага рэчыва мінеральных угнаенняў на кожны гектар сенажацяў і па 410 кг НПК на пасбішчы. У выніку гэтага атрымалі яны па 90 цэнтнераў сена з кожнага гектара і па 420 цэнтнераў сакавітай зялёнай травы на пасбішчах. Быў гэта ўраджай на 20 цэнтнераў большы ад сярэдняга для ўсяго ваяводства, калі справа адносіцца да сена, і амаль на 200 цэнтнераў вышэйшы ў зялёнай масе на пасбішчах. Гэтыя паказчыкі і параўнанні красамоўна нас пераконваюць у тым, як можна дабіцца прагрэсу ў развіцці сельскагаспадарчай вытворчасці за адносна кароткі перыяд часу.

Доктар Мікалай Гапунік гаварыў тады яшчэ аб многіх іншых важных і павучальных справах, напрыклад, адзначыў, што найбольш эфектыўнымі з пункту гледжання іх кармавых вартасцей з'яўляюцца ва ўмовах Беластоцка-

(Працяг на стар. 4)

КАВАЛЕР ОРДЭНА АДРАДЖЭННЯ ПОЛЬШЧЫ

Які дарогі!

Усё пачынаецца з дарогі. Якая б яна не была, доўгая ці кароткая, яе трэба прайсці ці праехаць. Дарога вядзе на працу, у горад, у свет. І кожны сваімі дарогамі крочыць. Бо кожная жыццёвая дарога іншая, своеасаблівая, пасвойму цікавая. І пачынаецца яна ад школы. Цяпер цяжка сабе ўявіць, што яшчэ не так даўно, пры санацыйнай Польшчы, маса людзей было непісьменных, а сем класаў пачатковай школы ў вёсках мала хто заканчваў. Былі гэта адзінкі.

Гэтак было і ў Грабаўцы, што каля Дубіч Царкоўных. Сем класаў пачатковай школы закончыў толькі Шымон Шыманюк, і то аж у тры мясцовасці хадзіў. У Грабаўцы не было школы. Чатыры класы было ў Дубічах Царкоўных. У пяты і шосты клас хадзіў у Кляшчэлі, а ў сёмы клас — у Орлю. Такім чынам школьная дарога не была лёгкая. Хацеў ён вучыцца далей у вайсковай школе. Але дзе там! Не прынялі. Бацька быў камуністам, якога праследавалі і судзілі.

Бацька быў вязнем Картуз-Бярозы, перажыў шмат здзекаў. Але дачакаўся вызвалення. Савецкая Армія выпусціла іх на свабоду. Важыў ён тады толькі 42 кг. Асталася скура і косці. А ў часы савецкай улады на Беласточчыне бацька стаў мясцовым дзеячом, а Шымон Шыманюк заканчвае няпоўную сярэднюю школу. Там, у школе, уступае ў рады Камсамола, выконвае адказныя даручэнні, плануе вучыцца далей.

Але мірнае жыццё перарвала вайна. Наступіла нямецкая акупацыя. 10 кастрычніка 1941 года Шымана Шыманюка забіраюць немцы на прымусовыя работы. Працуе ён у бауэра пад Ганoверам.

(Працяг на стар. 4)

ХРОНІКА

■ Вітаўскі гурток БГКТ (гміна Дубічы Царкоўныя) на сваім справаздачна-выбарным сходзе, абмеркаваўшы яго дзейнасць, выбраў новае праўленне ў складзе: Марыя Назарук — старшыня, Ольга Петручук — намеснік старшыні, Тамара Данілюк — сакратар, Надзя Нічыпарук — скарбнік, Вера Дзік — член праўлення.

■ Зубаўскі гурток БГКТ (гміна Бельск) у склад новага праўлення выбраў: Мікалая Сельвеструка — старшынёй, Мікалая Вязоўскага — намеснікам старшыні, Аляксея Паўлючука — сакратаром і Надзею Петручук — скарбнікам і адначасова дэлегатам на з'езд БГКТ.

■ У Карыціскаx (гміна Дубічы Царкоўныя) бэгэкатоўцы пастанавілі прыняць удзел у грамадскім пачыне на карысць вёскі супольна з усімі яе жыхарамі. У праўленне ўвайшлі: Масальскі Уладзімір — старшыня, Ніна Дарашук — намеснік старшыні, Міхась Патэюк — сакратар, Міхась Дарашук — скарбнік і Мікалай Абрамюк, Міхась Данілюк, Аляксей Томчук, Рыгор Томчук — члены праўлення. У гэтым гуртку 31 член.

■ На справаздачна-выбарным сходзе ў Махнатым (гміна Гайнаўка) ў дыскусіі выступілі: Павел Трафімюк, Іван Герасімюк, Мікалай Трафімюк, Ніна Катушэўская і іншыя. Гаварылі яны аб патрэбе актыўнейшай дзейнасці гуртка, аб сустрэчах з журналістамі „Нівы“ і літаратарамі з клуба „Белавежа“. Гурток звяртаецца з просьбаю да ГП БГКТ, каб сваёй кінаперасоўкай паказвалі ў іх савецкія фільмы. Новае праўленне: Іван Герасімюк — старшыня, Павел Трафімюк — намеснік старшыні, Вольга Лаеўская — сакратар, Аляксей Кот — скарбнік, Марыя Сельвясюк, Іван Кот, Марыя Герасімюк — члены праўлення. У гуртку налічваецца цяпер 35 членаў.

■ Гурток БГКТ у Збучы (гміна Чыжы) складаецца з 39 асоб. Абмеркаваўшы формы працы гуртка і статутовыя яго абавязкі, прысутныя выступілі з прапановаю, каб у бягучым годзе ГП БГКТ арганізавала народны фэстын каля іх вёскі ва ўрочышчы „Грабняк“. Затым выбралі яны новае праўленне ў складзе: Раман Герман — старшыня, Ала Карпюк — намеснік старшыні, Мікалай Брук — сакратар, Васіль Ваўрэшук — скарбнік, Аліна Юшкевіч — член праўлення.

■ Члены гуртка ў Агародніках (гміна Бельск) у дыскусіі над далейшай працай гуртка закранулі наступныя справы: упарадкаванне святліцы і акружаючага яе пляца, патрэбу арганізавання ў іх вёсцы клуба маладога селяніна, недастатковыя ўмовы для спартыўнай дзейнасці моладзі і адсутнасць дзіцячай пляцоўкі. 10 чалавек падпісала членскія дэкларацыі. А вось новае праўленне: Аліна Грыгарчук — старшыня, Яўген Лаўрэнюк — сакратар, Валянціна Юрчук — скарбнік.

■ У Піліпках (гміна Бельск) моладзь часта арганізуе ў сваёй святліцы (яе тут будавалі сваімі рукамі) танцавальныя вечарыны. Выказала яна жаданне, каб у іх вёску прыехаў харавы калектыў БГКТ, а таксама, каб наведвалі беларускія літаратары з аб'яднання „Белавежа“. Выбралі яны праўленне з наступных асоб: Галіна Яканюк — старшыня, Яўгенія Флёрчук — намеснік старшыні, Ніна Герасімюк — сакратар, Іван Захарчук — скарбнік.

■ У Катлах справаздачна-выбарны сход адбываўся пад старшынством Галены Мацеюк. З дакладам выступіў Іван Валасовіч. Былі падсумаваны дзейнасць гуртка і праблемы, якія нуртуюць моладзь. Да іх належаць: месцы працы на прадпрыемствах, умовы для спартыўнай дзейнасці, а таксама даезд моладзі ў школу. 9 асоб было прынята ў БГКТ. Новае праўленне выбрана ў наступным складзе: Галена Мацеюк — старшыня, Іван Валасовіч — намеснік старшыні, Аліна Заброцкая — сакратар, Ірына Пацэвіч — скарбнік, Іван Мінкевіч, Юрка Захарчук, Мікалай Калішэвіч — члены праўлення, а дэлегатам на з'езд выбраны Мікалай Палікатус.

■ У планах працы гуртка БГКТ у Плёсках, прынятым на справаздачна-выбарным сходзе, ёсць такія справы: Пасадзіць у сваёй вёсцы 50 дэкаратыўных дрэўцаў, дапамагаць старым адзінокім людзям, выконваючы некаторыя работы так званай „Рукі-невідзімкі“, арганізаваць танцавальныя, безалкагольныя вечарыны. У праўленне выбраны: Яўгенія Ляшэўская — старшыня, Ірына Каліноўская — намеснік старшыні, Валянціна Максімюк — сакратар, Раіса Абрамюк — скарбнік і Анатоль Тарасюк — член праўлення.

З БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ

„МІНСК“ — ПАПУЛЯРНАЯ МАРКА

Новая хатняя „фабрыка холаду“ ўжо атрымала імя — „Мінск-19“. Гэты халадзільнік адрозніваецца ад папярэдніх тым, што некаторыя яго сценкі, у прыватнасці задняя і верхняя, будуць выраблены з... паперы. Але па трываласці ён ніколі не ўступіць ужо вядомым маркам апаратаў Мінскага завода. Трываласць забяспечыць металічныя нясучыя канструкцыі, а цеплаізаляцыю — слой пенапаліўрэтану. Аб'ём „Мінска-19“ цалкам задаволіць пакупнікоў — 300 літраў.

МІЛЬЯРДНАЯ КНІГА

На Мінскім паліграфічным камбінаце імя Якуба Коласа выпушчана мільярдная кніга. Юбілейным выданнем аказалася „Кароткая энцыклапедыя Беларускай ССР“, том I. Яна назаўсёды зойме ганаровае месца ў музеі прадпрыемства.

Цяпер з паточных ліній камбіната штодзённа сыходзіць да 200 тысяч экземпляраў кніг і брашур.

КАМБІНАТЫ ЗДАРОЎЯ

Вялікую папулярнасць у жыхароў Гродна заваяваў фізкультурна-аздараўленчы камбінат, створаны пры домакіраўніцтве № 5. Абанементамі камбіната здароўя карыстаюцца ўжо сотні гараджан. Да іх паслуг — пункты пракату спортінвентару, залы лячэбнай фізкультуры, масажны кабінет, сауны.

Камбінаты здароўя цяпер ствараюцца пры домакіраўніцтвах у многіх гарадах Беларусі.

КАЛЯНДАР

160 гадоў назад

27.4.1820 нар. Г. Спенсер, англійск філосаф, адзін з заснавальнікаў пазітывізму.

80 гадоў назад

28.4.1900 пам. Ф. Багушэвіч, беларускі паэт, пачынальнік крытычнага рэалізму ў беларускай літаратуры.

* * * * * * * * *

28 IV 1910 г. „Наша ніва“ паведамляла:

В. Макаўляны, Гродз. губ. Сакольскага пав. У гэтай вёсцы жывуць беларусы, каторыя аб тым, што прыналежаць яны да вялікага беларускага народу, хіба ніколі і не чулі. I не дзіва: веры ў карысць навукі паміж імі няма дык і сідзяць у цемнаце. Калі што і чутно аб макаўлянцах, то толькі тое, што каго-колечы прыбілі, або і на смерць затаўклі.

Пецярбург. Ад новага году да 1 красавіка ваенна-акружныя суды прыгаварылі на смерць 160 душ. За адзін сакавік прыгавораў на смерць было 99, сказнілі — 16.

Рэдактараў газет за мінуўшы месяц аштрафавалі 19 — разам на 6 тысяч 200 рублёў.

За ўвесь леташні год прыгавораных на катаргу было 20 тысяч 936 душ, а ў 1908 гаду — усяго 12 тысяч 591.

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE"
Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

* *

ADRES REDAKCJI
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

* *

Wydawca:
RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe w Białymstoku. Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch” oraz urzędy pocztowe i doręczyciele. Cena prenumeraty rocznej 52 zł. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 50% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie nr 1153-201045-139-11.

B.Z.Graf. Zam. 673. Nakład 7.000 I-2

Л. Ючковіч. Маляваны дыван „Кветкі“. Фота М. Раманюка.

МІНСКІЯ СУСТРЭЧЫ

Асноўнае—беларуская культура

У кнізе „Развіццё беларускай савецкай фалькларыстыкі“ **Анатоль Сямёнавіч Фядосік** піша: *„З утварэннем у 1957 г. у складзе Акадэміі навук БССР Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору з сектарам фальклору ў ім у рэспубліцы з'явіўся навуковы цэнтр, які ўзначальвае ўсю даследчую работу ў галіне беларускай народнай творчасці і каардынуе дзейнасць фалькларыстаў рэспублікі. З таго часу даследаванні ў галіне беларускай фалькларыстыкі праводзяцца сістэматычна і мэтанакіравана ў трох аспектах: падрыхтоўка да выдання зводу беларускай вуснапаэтычнай творчасці, экспедыцыйныя даследаванні з мэтаю вывучэння і збору фальклорных матэрыялаў, тэарэтычнае вывучэнне паэтычнай спадчыны беларускага народа“.*

Мне пашанцавала. У гэты ж Інстытут я трапіў на заканчэнне рабочай нарады працаўнікоў сектара фальклору, якую вёў якраз намеснік дырэктара Інстытута А. С. Фядосік, і меў магчымасць асабіста пазнаёміцца з многімі віднымі беларускімі фалькларыстамі, сярод іх — М. Я. Грынблатам, А. С. Лісам, I. К. Цішчанкам, а таксама з маладымі энтузіястамі вывучэння беларускай вуснай народнай творчасці.

Калі ўсе бягучыя справы былі ўладкаваны і дырэктарскі кабінет паволі апусцеў, А. С. Фядосік спрабаваў пазнаёміць мяне з самымі галоўнымі напрамкамі навуковай і выдавецкай дзейнасці Інстытута:

— Вядома, усяго, нават найважнейшага, што ёсць на рахунку нашых навуковых працаўнікоў — дзесяткаў даследаванняў, зборнікаў і іншых работ — немагчыма пералічыць. Цяпер мы канцэнтруемся на тым, каб давесці да канца выданне больш 30 тамоў фундаментальнага зводу „Беларуская народная творчасць“, які пачаў выходзіць у 1970 г. і дагэтуль паявілася каля 20 тамоў. Гэты шматтомны збор беларускага фальклору адлюструе велізарнае багацце славеснай, музычнай, песеннай і тэатральнай творчасці беларускага народа. Звод — плён многіх год самаахвярнай і цярплівай працы дзесяткаў нашых вучоных. Варта заўважыць, што ў іншых краінах няма яшчэ такіх выданняў, і беларуская фалькларыстыка заслужана можа ганарыцца ажыццяўленнем такога пачыну. Працу над падрыхтоўкай усяго зводу мы павінны закончыць у 1985 годзе. Сектар фальклору нядаўна заняўся падрыхтоўкай 3-томнай „Гісторыі беларускай фалькларыстыкі“, яе першы том павінен выйсці праз тры гады.

— Анатоль Сямёнавіч, а што ў даследаваннях іншых дзялянак культуры беларускага народа?

— Таксама як сектар фальклору, актыўна працуюць іншыя сектары нашага Інстытута. Сектар выяўленчага мастацтва, напрыклад, ужо падрыхтаваў першы том „Гісторыі беларускага мастацтва“. Бадай не трэба паясняць, што гэтае 6-томнае выданне будзе праўдзівай энцыклапедыяй па беларускаму мастацтву ад старажытнасці да сучаснасці. Сектар збору помнікаў гісторыі і культуры Беларусі працуе над 7-томным спецыяльным выданнем, якое ахопіць усе асноўныя помнікі гісторыі і культуры на беларускіх землях, пачынаючы, так сказаць, ад сівой курганнай мінуўшчыны. У сектары тэатра і кіно рыхтуецца 4-томная „Гісторыя беларускага тэатра“. Музыказнаўцы ж займаюцца праблемамі народнай і прафесіянальнай музыкі, між іншым, даследуюць гісторыю беларускай музыкі, народную музычную творчасць паасобных рэгіёнаў. Этнографы пасля выдання манаграфічных даследаванняў „Беларускае народнае жыллё“, „Беларускае народнае адзенне“ і іншых цяпер заняліся сучаснай праблематыкай. У тым сектары, між іншым, працуе вельмі актыўная група антраполагаў, якая з дасканалымі вынікамі займаецца антрапалагічнымі даследаваннямі Палесся. Працаўнікі сектара кінематаграфіі і тэлебачання вывучаюць ролю ў грамадскім жыцці гэтых відаў мастацтва. Як бачыце, абсяг праблем, якімі займаецца наш Інстытут, вельмі шырокі.

— Ці ў Інстытуце кранаецца таксама праблематыка ўзаемасувязей культуры беларускага народа з культурамі іншых народаў?

— Так, ды шырокім фронтам! Гэтым займаецца значная група нашых вучоных. Фалькларысты, напрыклад, працуюць над такой тэмай, як „Параўнальнае вывучэнне беларускага фальклору ў яго славянскіх узаемасувязях“, рыхтуюцца таксама манаграфіі такога тыпу, як „Беларуская народная паэзія веснавога цыкла і славянская фальклорная традыцыя“, „Беларуская народная балада ў міжславянскіх узаемаадносінах“ і шэраг іншых. Не будзе перабольшаннем, калі скажу, што вывучэнне культуры беларускага народа знаходзіцца цяпер на самым высокім уздыме.

(Працяг на стар. 5)

Войшкі ● Выбралі спецыялізацыю ● Гасцей Алімпіяды прымае „Інтурыст“ ● Літаратурная старонка ● Буг у агні ● Якія мы людзі — адказвае Дзядзька Квас ● Весткі з Орлі, Гайнаўкі, Бельска, Чаромхі, Дубіч Царкоўных ● Калі сняцца пазногці ● Доктар Знахарук ● Песня „Pamiętam ciebie z tamtych lat“.

NIEDZIELA 27 IV — 6.15 TTR i RTSS — J. pol. sem. II. 6.45 Fiz. sem. IV. 7.20 Nasze spotkania. 7.40 Now. w domu i zagr. 8.10 Emerytury dla rolników. 8.20 Telewizjada. 8.55 Program dnia. 9.00 Teleranek oraz Tajemniczy ogród — film ang. 10.20 Antena. 10.45 Album Polski — cz. I pt. „Maria” — pol. film fab. 11.50 Dziennik. 12.05 Rolnicze rozmowy. 12.35 Tylko w niedzielę. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.10 Tylko w niedzielę — c.d. — Kariera Nikodema Dyzmy — film TP.

PONIEDZIAŁEK 28 IV — 12.45 TTR i RTSS J. pol. sem. IV. 13.25 Geogr. sem. IV. 15.20 Program dnia. 15.25 NURT — Naucz. począt. kl. III. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Zwierzyniec. 16.55 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.30 Ucieczka z krainy złota — odc. VI filmu TV CSRS. 18.30 Studio Młodych. 18.50 Dobranoc. 19.00 Echa stadionów. 19.30 Dziennik. 20.10 Teatr TV na świecie — James Bridie — Laurowa Daphne. 21.35 Świat i Polska. 22.20 Dziennik. 22.35 Proscenium.

WTOREK 29 IV — 6.00 TTR i RTSS — J. pol. sem. IV. 6.30 Geogr. sem. IV. 11.05 Dla szkół — Czerwone, żółte, ziel. 12.55 Pr. dla szkół śred. I—II lic. 14.00 Chemia sem. II. 15.20 Program dnia. 15.25 Klub Seniora. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Dzień dobry w kręgu rodziny. 16.55 Kineskop. 17.25 Sonda. 17.50 Studio Młodych. 18.10 Austrotten — Wytępić. 18.40 Radzimy rolnikom. 18.50 Dobranoc. 19.00 Ex Libris. 19.30 Dziennik. 20.10 Joe Hill — szw. film fab. 22.10 Świadkowie. 22.30 Camerata. 22.55 Dziennik.

ŚRODA 30 IV — 6.00 TTR i RTSS — Mat. sem. II. 6.30 Chem. sem II. 11.05 Dla szkół — Hist. kl. VII. 12.00 Fiz. kl. VII. 15.20 Program dnia. 15.25 NURT — Ped. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Dla dzieci. 16.55 Los. małego i express lotka. 17.05 Dom i my. 17.15 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.35 Skarbiec. 18.10 Bieriozka — pr. rozr. 18.30 Studio Młodych. 18.50 Dobranoc. 19.00 Szturm Berlina — pr. film. 19.30 Dziennik. 20.10 Dzień oczyszczenia — pol. film fab. 21.55 XYZ — cz. I. 22.25 Konfrontacje. 22.45 XYZ — cz. II. 23.15 Dziennik.

CZWARTEK 1 V — 8.40 Program dnia. 8.45 Dziennik. 9.00 Trans. z uroczystości pierwszomajowych. 15.00 Majowa estrada folkloru. 15.55 Rzeczpospolita babska — pol. film fab. 17.45 Opowieść o Alpejskiej Dolinie — ang. film dok. 18.20 Teatr TV — Jan Rybowicz — Najpiękniejsze opowiadanie świata. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.10 Koncert 1-majowy. 21.05 Małżeństwo po włosku — włosko-franc. film fab.

PIĄTEK 2 V — 11.05 Dla szkół — Praca — Technika — kl. I. 12.00 Geogr. kl. VI. 13.25 TTR — Uprawa rośl. sem. IV. 14.00 Mech. rol. sem. IV. 15.05 Red. szkol. zap. 15.20 Program dnia. 15.25 NURT — Ped. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Piątek z Pankracym. 16.55 Magazyn motor. 17.15 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.35 Studio Młodych. 17.55 Czterdziestolatek — odc. XIII pt. „Kozioł ofiarny czyli rotacja” — film TP. 18.50 Dobranoc. 19.00 Album z piosenkami. 19.30 Dziennik. 20.10 Siła strachu — film TV ang. 21.55 Pegaz. 22.40 Kronika Mistrzostw Europy w podnoszeniu ciężarów. 23.00 Dziennik.

SOBOTA 3 V — 6.00 TTR — Uprawa rośl. sem. IV. 6.30 Mech. rol. sem. IV. 11.05 Dla szkół — Geogr. kl. V. 13.25 Biolog. sem. II. 13.55 J. pol. sem. II. 14.35 Program dnia. 14.40 Radzimy rolnikom. 14.50 Obiektyw. 15.10 Dziennik. 15.25 Ostatni redyk. 16.10 Gwiazdozbiór — Marlena Dietrich. 17.00 I liga piłki nożnej. 18.00 Szanujmy wspomnienia — Halo! Tu mówi Warszawa. 18.50 Dobranoc. 19.00 W świecie dzikich zwierząt — Bóbr. 19.30 Dziennik. 20.10 Pogoda dla bogaczy — odc. V II części filmu TV ameryk. 21.05 Michel Jugain i Big Bazar — widowisko z paryskiej Olimpii. 22.15 Kronika Mistrzostw Europy w podnoszeniu ciężarów. 22.50 Co dalej laureacie — z Ewą Podleś rozmawia H. Czyż. 23.05 Dziennik. 23.30 Kino Nocne — Klaudyna odc. pt. „Klaudyna odchodzi”.

(is)

Piątek 25 IV — 9.05 Film fab. 16.10 Film fab. 19.05 Film fab.

Sobota 26 IV — 15.55 Nie do wiary. 18.50 Wieczór autorski R. Rożdiestwieńskiego. 22.00 Mistrz. ZSRR w gimnastyce.

Niedziela 27 IV — 13.00 Film fab. 16.40 Film anim. 17.00 Panorama międzynar. 19.00 Klub podróży. 20.35 Koncert chóru im. Piatnickiego.

ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК!

Беларуская радыёперадача: субота 12.05 — 12.25 (UKF).

Białowieża Idź do mamy, tata pracuje — fr. 29—30 IV. Pasikonik — radz. 1—2 V.

Bielsk Podl. Odrażający, brudni, źli — wł. 28—30 IV.

Czyże W cieniu legendy — węg. Amator — pol. 30 IV — 4 V.

Hajnówka I ty zobaczysz niebo — radz. 28 IV. Ojciec Sergiusz — radz. 29—30 IV. Normandia — Niemen — radz. 1—2 V.

Michałowo Panowie dbajcie o żony — fr. 29—30 IV. Święto dzikich zwierząt — fr. 1—2 V. Bez znieczulenia — pol. 3—4 V.

Mielnik Nie taki zły — fr. 30 IV. Sto koni do stu brzegów — pol. 3—4 V.

Milejczyce Szansa — pol. Cudowni mężczyźni z korbką — czes. 30 IV — 4 V.

Narew Umarli rzucają cień — pol. Alicja już tu nie mieszka — pol. 30 IV — 4 V.

Narewka Młody Frankenstein — USA Roman i Magda — pol. 30 IV — 4 V.

Nurzec Akcja pod Arsenałem — pol. 29—30 IV. Szczególny dzień — wł. 1—2 V. Jenny i Toby wśród dzikich zwierząt — USA 3—4 V.

Orla Śmiertelny pościg — fr. Ciepło — buł. 30 IV — 4 V.

Rajsk Na cichej stacyjce — węg. Zabójstwo chińskiego maklera — USA 30 IV — 4 V.

БУГ У АГНІ

Чыя праўда?

Салдаты ўжо крыху прывыклі да стралянiны і ўсялякіх выбухаў. Але гэта граната... Пятро Плаксей неяк інстынктыўна адвярнуў галаву ад байніцы, у якой тырчаў яго кулямёт. І тады пачуў выбух. Ён узмоцненым рэхам разнёсся па цесных, нізкіх адсеках жалезабетоннага дота. Выдаўся тым болей грозны, што неспадзяваны, бо дагэтуль яшчэ немцы так блізка не атакавалі абаронцаў дотаў.

Я хадзіў па многіх разваліна́х гэтых дотаў. Здаралася, што доўгую хвіліну стаяў я сярод глыбаў гравію, камення, цэменту і жалеза, абмацваў пальцамі задрапіны ад асколкаў, дзіву дзіваваўся той знішчальнай сіле, якая паскручвала тоўстыя жалезныя пруты і рэйкі, якая прабіла або давяла да трэшчын сцены таўшчынёй у метр і больш. Паасобныя секцыі дотаў — цесныя, нізкія. Калі ўявіць, што яны былі запоўнены рознай зброяй, снарадамі і скрынкамі на кулі, дык месца для людзей аставалася тут зусім мала. Толькі ад аднаго выбуху чалавек можа мець патрасенне мазгоў, могуць у яго палопаць барабанныя перапонкі ў вушах.

Пятро Плаксей пачуў, што нешта балюча запякло яму на патыліцы, плячах і ў галаве. Павёў рукой — ад валос аж за каўнер кашулі. Пад пальцамі намацаў ліпкую вадкасць.

„Кроў? — прыкінуў у думках. — Значыць, палучыў!“

Палучыў Пятро Плаксей, на шчасце, не замоцна. Проста больш грозныя, смяротныя асколкі ад гэтай гранаты спыніліся на жалезабетоннай сцяне дота, а праз байніцу прарвалася ўсяго ледзь дробязь, а можа нават толькі зёрны жвіру і гравію, адарваныя хваляй выбуху. Плаксей піша:

„...я паспеў адвярнуць твар. Выбух. І ў мяне ў патыліцы, галаве, шыі і ў плячах поўна дробненькіх асколкаў, якія папалі ў дот праз байніцу. Ды і ўвогуле гэтай ноччу немцы абстрэльвалі наш дот праз усе шчыліны і дзіркі. Чатыры разы запускалі яны газ. Усе мы апранулі проціваґазы. Было цяжка. Не адзін з нас наглытаўся гэтага газу. Вельмі цяжка давялося нам у гэтую ноч. Ледзь не патруціліся. Над ранкам усё неяк прыціхла. Газ быў у доце, але падняўся пад столь. Па падлозе можна было поўзаць нават без проціваґазаў.

Камендант дота, лейтэнант Іваноў-Цвяткоў сказаў мне: „Схадзі на „Каменданцкі“. Я пакінуў вінтоўку і кулямёт, а ўзяў чатыры гранаты і пайшоў на дот „Каменданцкі“...“

(Працяг на стар. 6)

Якія мы людзі

ЦЯЖКА СКАЗАЦЬ

Добрую тэму закрануў Петручук. Можам пагаварыць аб людзях, таму што розныя людзі нас акружаюць. Ведаем адно, што усе мы хочам добра жыць, прыгожа апранацца, добра паесці, ну і мець усе выгады ў жыцці. Толькі гэтае жыццё людзі ўсяляк здабываюць. Адны працуюць сумленна, сваёй працай дасягаюць акрэсленай мэты. Іншыя любяць жыць лёгка, мала працаваць, добра пражыць. Гэта іх дэвіз. Стараюцца круціць жыццём. Не ўсім гэта ўдаецца, праўда. Трапляюцца між намі людзі, што хочуць усё мець для сябе. Другі няхай гіне, будзе з чаго пасмяяцца. А хто дбае толькі аб сабе — дабра ад яго не чакай! Тваё дабро хутка забываюць. Не дзіўна, што пра добрыя ўчынкі В. Сідарука хутка забыліся. Праўду кажучы: кепскае памятаецца доўга, а добрае — хутка ідзе ў непамяць. А мо мне так здаецца? Няхай другія аб гэтым скажуць слова. А колькі ёсць між намі бескультурных! Разгляньцеся самі. Мала хто старэйшаму ўступіць месца ў пэкаэсе ці цягніку. А колькі чуем непрыемных слоў, дзе яны непатрэбныя. І хто тут вінаваты? Цяжка сказаць. Чаму людзі такія зайздросныя? Калі нешта купяць, то найбольш, не думаючы, што і сусед хоча купіць. Адно ведаем: жывем штораз лепш. Грошы маем на расходы, то давай як найбольш. Людзі парабіліся захланнымі.

Навыкі людзей цяжка выкараніць. Праўду гаворацъ: з якой лысінай цяля народзіцца, з такой і памрэ. А можа, бацькі мала добраму вучаць дзяцей? Дзеці ж вучацца ад старэйшых. І нашыя недахопы пераходзяць на іх. А калі старэйшыя робяць зло — не чакайма дабра ад дзяцей. Вось такая гутарка між сынам і бацькам:

— Татку, мяне Пецька натрапаў.

— А ты што, — пытае бацька, — даўся яму? Такі вялікі, а даўся. Сорам!

„Ну, Пецька, цяпер пабачым“, — думае сын.

І што з сына вырасце? Можам здагадацца.

Так мы гаворым аб другіх. А якія мы самі? Цяжка на гэта адказаць. Сябе ж хваліць не выпадае. І ганіць не варта. Найлепш, хай ацэняць цябе людзі. Яны лепш нас ведаюць. Нашыя добрыя бакі і мінусы ім вядомы.

А што вы на гэта скажаце?

Г. Мароз

ЗАПІСКІ НАТУРАЛІСТА

Па слядах жыцця

Іхнагеалогія — навука аб слядах жыццедзейнасці арганізмаў у глебах і горных пародах. Аб'ектам назіранняў з'яўляюцца і х н і т ы (сляды). Пытанне іхнітаў вельмі цікавае.

Калі нехта бывае пакрыўджаны людзьмі, ды змучыцца змаганнем за існаванне, тады назіранне іхнітаў супакойвае. Прыглядзеўся я на прыпынку ПКС у Храбалах, як мурашкі выносяць з норак сваім крошачным целкам пясчаныя часцінкі зямлі. Уцiхамiрылася мая злосць. Мурашкі будавалі свой б і я і х н і т, а я быў сведкам іх цяжкай працы. Стаў я вельмі радасным.

Ды адкуль жа ў мяне з'явілася злосць? Хто ж гэта мне дасаліў, калі я натураліст. Дык гэта ж зрабіў чалавек. Ён, шафёр ПКС, не затрымаўся на прыпынку, хаця і было месца ў аўтобусе.

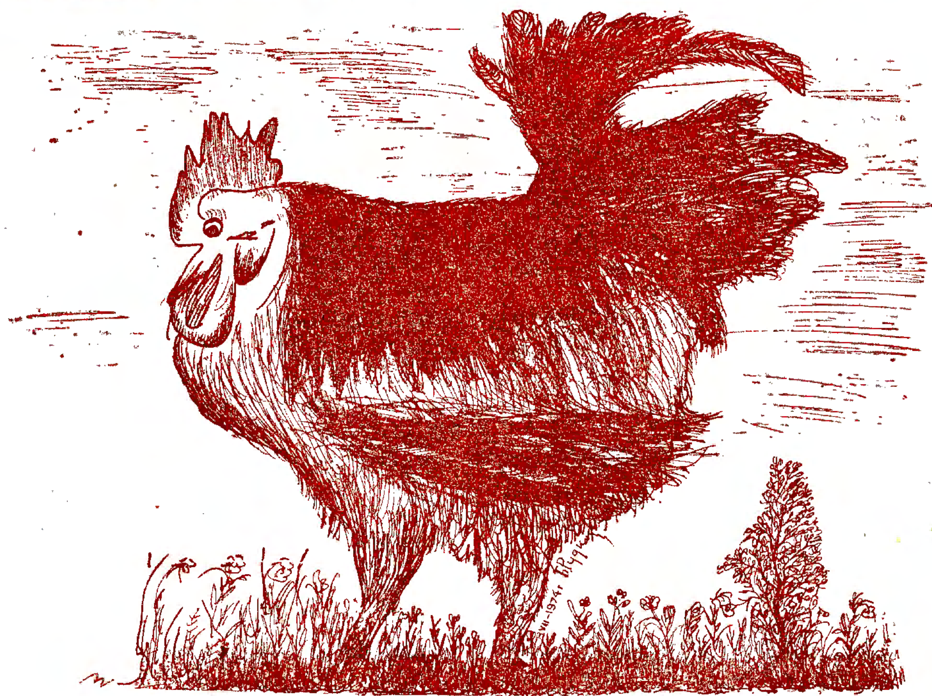
У гэтым выпадку супакаенне ўзнікла па прычыне с у г е с т ы і — частковага пераноса свайго становішча на істоту, з якою мы пакуль што не маем спосабу згаварыцца. Але гэта магчыма толькі тады, калі знойдзецца запас цярплівасці.

Знаёмства з натуралістычкай патрабуе ўсё ж наяўнасці цікаўнага розуму, ды неадольнага жадання тлумачыць пытанні: што гэта, ды хто ж я такі? — у адносінах да ўсяго, што бачу і адчуваю. Усё супольна ўзятае вызначае нашы адносіны да навакольнага свету прыроды. Знаёмства па навуцы з тым, што мы бачым, вызваляе нас ад вельмі непрыемнага пачуцця адзіноты сярод стыхіі натуры.

Калі выйсці на экскурсію ў лес або на поле і пагля дзець на ўсё навакольле, дык выяўляецца, што хто ведае геалогію, біялогію ды экалогію — свет бачыць зусім інакш. Ён заўважае шмат цікавых тонкасцей, недаступных іншым, якія застаюцца няўлоўнымі для нявопытных.

Біялагічныя ўмовы маюць вялікае значэнне ў ахове жывёл і раслін. Яркім прыкладам з'яўляюцца воўк і лісіца. Першы да крайнасці знішчаны з-за свайго адкрытага становішча, а лісіца захавалася таму, што ў сваёй экалогіі выкарыстоўвае яна біяіхніты — глыбокія недаступныя норы.

Інж. Б. Ф. Рудкоўскін

З альбома натураліста. Певень „Бахурак“ Яна Белаха з Храбалоў Бельскай гміны. Мал. Б. Рудкоўскіна.

Каб дашкольнае выхаванне было ўсім даступнае

У сямідзесятых гадах Бельск Падляшскі стаў другім па велічыні горадам у Беластоцкім ваяводстве, а таксама самым вялікім і актыўным пасля горада Беластока асяродкам асветы. Гэта горад, у якім кожны трэці яго жыхар знаходзіцца пад непасрэдным уздзеяннем асветна-выхаваўчых установаў.

Тут першае прадшколле з адным аддзяленнем паўстала ў 1947 г. Наступнае было арганізавана дзесяцію гадамі пазней, праз 20 год — трэцяе, на 35 дзяцей. З гэтым увайшоў Бельск у сямідзесятыя гады, у якіх наступіла дынамічнае развіццё дашкольнага выхавання.

У гадах 1970–79 колькасць месц у прадшколлях павялічваецца з 138 у 1970 г. на 434 у 1979 г., а таксама колькасць дзяцей у іх павялічваецца з 210 на 610. Гэта было магчыма ў выніку таго, што былі аддадзены ў карыстанне два аб'екты дашкольнага выхавання на 240 месц. У сямідзесятых гадах таксама пашыраліся простыя формы дашкольнага выхавання — групы дашкольнікаў у пачатковых школах. Узрастаючы ранг дашкольнага выхавання ў рэформе нацыянальнай адукацыі садзейнічаў стварэнню больш прыхільных арганізацыйных і матэрыяльна-тэхнічных умоваў, каб ахапіць дашкольным выхаваннем усіх 6-гадовых дзяцей. Дзеля гэтага дашкольныя групы былі рэфармаваны ў дашкольныя класы пры пачатковых школах.

У Бельску 1979/80 школьны год пачало 9 дашкольных установаў, у тым ліку 5 прадшколляў з 20 аддзяленнямі і 610 дзяцьмі і ў 4 пачатковых школах 6 дашкольных класаў з 170 дзяцьмі. Такім чынам дашкольным выхаваннем ахоплены ўсе дзеці ва ўзросце 6 год, а агульны стан дашкольнага выхавання складае 56 працэнтаў.

Варта было б паставіць пытанне: ці дынамічнае развіццё дашкольнага выхавання ў сямідзесятых гадах задаволіла патрэбы горада Бельска? На гэта нельга даць цалкам сцвярджальнага адказу, таму што разам з грамадска-гаспадарчым развіццём горада павялічваюцца патрэбы, да таго ж у бельскіх прадшколлях надта цесна. У апошнім дзесяцігоддзі паказчык „засялення“ не змяніўся і складае 1,4 дзіцяці на адно месца. Гэта прымушае шукаць новых рашэнняў. Часта абмяркоўваецца магчымасць арганізаваць эластычныя формы апекі над дзіцём у дашкольным узросце.

У пагоні за статыстычнымі паказчыкамі нельга забываць, што роля дашкольнага выхавання за апошнія гады хутка расце і змяняецца — прадшколлю даручана выконваць вызначаныя праграмай заданні, якія маюць вялікую вагу для дзіцяці, сям'і і грамадства. Разам з сям'ёй і асяроддзем прадшколле клапоціцца пра здароўе і бяспеку дзяцей, дбае пра іх усебаковае развіццё, выконвае прафілактычныя і кампенсацыйныя заданні, рыхтуе да школы. Таму разам з намаганнямі зрабіць дашкольнае выхаванне даступным для ўсіх, трэба больш упэўненым, што ад яго вымагаем высокага ўзроўню і выдатных вынікаў выхаваўчай працы.

Сцяпан Трафімюк

ВАСЬКА

Ужо ад самага рання ў цэнтры Гайнаўкі на рагах вуліц і ў брамах спаткаеш гэтых мужчын. Памыліцца той, хто падумае, што яны чакаюць аўтобуса, каб хутчэй даехаць на працу, а час чакання скарачаюць мілай гутаркай.

Не, яны чакаюць „аленя“ або „рыбу“. Так, так. Гэта ж „паляўнічыя“ і „рыбаловы“. „Алень“ і „рыба“, хоць здаецца, гэта два розныя стварэнні, тут у нічым не розняцца. Найважнейшая рыса, якая іх вяжа, гэта грошы, якіх не маюць ані „паляўнічыя“ ані „рыбаловы“.

Гутарка, якую вядуць між сабой, ідзе пра дзень учарашні. — Два разы ўчора быў у даміно п'яны, — хваліцца ўвесь трасучыся Ігнат. — А я ўчора так спіўся, што не помню, як трапіў аўтобусам на апошні прыпынак на Юдзянку, кіроўца мяне выкінуў, на шчасце, а падабраў міліцэйскі радыёвоз, — гаворыць Яшка. — Мяне то з работы, мусіць, выкінуць. То ж ужо пяты дзень п'янка, з мая малпа хоча аліменты сцягнуць за залеглы год, прыдзецца ісці да мамра, але найперш той к... галаву сарву, — са злосцю ў голасе гаворыць Стась.

Раптам размова змоўкла. Вуліцай ідзе мужчына з сумкай, у кажуху. Агледаецца, ці не едзе аўтобус. Ад групы „паляўнічых“ адыходзіць адзін і падыходзіць да мужчыны на прыпынку.

— Здароў, Васька! На работу? — распачаў размову. — Здароў, Стасю. — Галава мне, мусіць, лопне, але можа неяк перамучуся, — адказаў закрануты. — І я таксама ўчора даў газу, сёння чуць жыву, язык у горле калом стаіць, выпіў бы крыху, але яшчэ крама закрыта, — адказвае Васька. — Слухай, я знаю мэліну, дзе дастану нават сярод ночы.

Васька вымае сто злотых. — Скоч, толькі хутка, не хачу спазніцца на работу, бо і так я падпіўшы. Праз некалькі мінут Стасек вяртаецца, нясе пад курткай дзве бутэлькі віна. — Знаеш што, Васенька, паклічу сяброў, нам удваіх дзве бутэлькі замнога, на рабоце яшчэ падпадзеш, — клапоціцца Стась.

Васька ўжо нічога не сказаў, бо ж Стась меў купіць адну бутэльку, і крыху здзівіўся, што знайшліся і калегі, а ім не трэба два разы паўтараць. Ідуць за Стасем і „аленем“. Стась вядзе ўсю кампанію на панадворак на бакавую вуліцу, выцягвае схаваную за дошкамі шклянку ад муштарды, і памаленьку, не спяшаючыся, пачынаюць яны піць.

Слухаюць Ваську, як радыё, прытакваюць яму ва ўсім. А калі дзве бутэлькі апарожнілі, выцягваюць з кішэні драбнячкі, складаюцца, але той драбнаты не хапае на бутэльку піва. — Ну, Васенька, дакінь, зробім яшчэ адну бутэльку, — кажа Стась. Васька, ужо падпіты, віна яму не шкадавалі, становіцца гойным, вымае 200 злотых і кажа:

— Вазьміце адразу чатыры, нашто два разы хадзіць.

Зноў ёсць што піць. Час бяжыць хутка. Апавяданні праўдзівыя і выдуманыя плывуць, як вада. Васька ўжо не думае аб рабоце. Добра, што так весела, а кругом задушэўныя сябры. Ужо і дзесятая гадзіна. Халодна крыху ў ногі.

— Пойдзем да ражна, там што-небудзь з'ямо гарачага і вып'ем па піўцу! — паддаў думку Ігнат.

Каля ражна сустракаюць іншых знаёмых. Прывітанні, поціскі рук, жарты. Стась знаёміць Ваську з іншымі, прадстаўляючы яго як гіт-хлопца, свайго найлепшага сябру. На Васі гэта робіць добрае ўражанне.

— Піўцо для маіх калег! — заказвае Васька.

Стала весела і хораша. Каля дванаццатай гадзіны некаторыя бяседнікі робяць высядку. — Іду паспаць, — кажа Ігнат. Разам з ім выходзіць, ламаючыся, трое мужчын. Васька таксама не адчувае сябе найлепш, але не прапускае аніводнай чаргі, пітай за яго грошы. Учора ўзяў зарплату. Жонка ў бальніцы. Усе грошы пры ім.

— Знаеш што, Васька, я іду пакімаць, — балкоча Стась. — Хадзь лепш да мяне, бо тут цябе могуць абскубаць.

— Твая рацыя. Возьмем „ніто“ і ідзем да цябе, — згаджаецца Васька.

Вылазяць з ражна. Васька спатыкнуўся на сходах і ўпаў на ходнік. Стась сам ледзь трымаецца на нагах, але цягне Ваську колькі сіл. Майтаючы нагамі то сюды, то туды, плявузгаючы, ідуць вуліцай. Даходзяць да дому Стася. Некалькі гадзін сну — і вечарам зноў усе спатыкаюцца на вуліцы.

(Працяг на стар. 7)

„НА РЫНКУ Ў БЕЛЬСКУ“

Здаецца, што цікавага можна напісаць пра рынак? Нас больш цікавіць, што купіць на рынку можна па меншай цане. Для спекулянта цікава было б, як ашукаць няхітрага пакупніка. Кругом жа дзе не глянеш таргоўля ідзе ва ўсю. Людзі, як мошка.

Рудкоўскіна не цікавіць гэтая ярмарка, што вядзецца ад вякоў. Яго цікавіць яшчэ жывая ўчора гусь, якая сёння на рынку ляжыць ужо сіняя. Яго цікавяць негуманна забітыя куры. Не ведаю, як хто, але я асабіста не асмелюся зарэзаць гусь ці курку. Лепш з постам буду есці. Ды як хто да чаго здольны. Напэўна ёсць варварствам лавіць рыбу металічным спінінгам і сядзець над вадой з жывым чарвяком на кручку. Гэта добра, што рыба паразумнела і не так ужо пхаецца на кручок. Але ці паразумнела? Цяпер рыбы ў рэчках куды менш, як калісьці, да часу меліярацыі. Рыба гіне, бо не мае дзе зачапіцца. Усюды роўна цячэ вада і леткам яе „жабе па калена“. Добрае гіне, прападае, а вось шкоднікі, як мышы ці пацукі, лік іх узрастае і ніякія сродкі не дапамагаюць. Нават іх ворагам-катам горш жывецца, бо як пойдзе ў поле такі на прагулку, паляўнічы яго застрэліць. А ці ж кот не мае права выйсці леткам на рэчку ці ў поле? Ён жа наш верны і сімпатычны сябра.

Наконт прапановы Рудкоўскіна адносна гуманнага забівання хатняй жывёлы — лічу яе вартаснай і добрай. У гэтым сапраўды павінна быць зацікаўлена Таварыства аховы жывёлы, якое павінна час ад часу прадстаўляць людзям свае погляды і веды, нават на старонках „Нівы“.

М. Панфілюк

✲

Хачу і я ўключыцца ў дыскусію, якую ўзняў Рудкоўскін у сваім нарысе „На рынку ў Бельску“. Менавіта хачу звярнуць увагу на нашых паляўнічых, якіх лічу браканьерамі (клусоўнікамі) № 2. А таму, што забіванне дзікай жывёлы нашымі паляўнічымі не мае ніякіх адносін да гуманнасці.

Прыклад 1. Параненага зайца даганяе нагоншчык, бярэ яго за заднія ногі і дабівае аб зямлю галавою. Прыклад 2. Па лузе ходзяць і скубаюць траву дзве казулі. Па гасцінцы, званым дубяжынскім, набліжаецца легкавая машына. Спыняецца і выходзіць мужчына са стрэльбай. Пад аслонай хмызняку страляе — і адна серна падае, а другая скручваецца з болю. Другі стрэл — і падае другая серна. З машыны выскаквае другі мужчына з жанчынай, хапаюць і цягнуць серну. Ці ж гэта можна назваць гуманнасцю? А колькі гіне параненых зайцаў? Іх разрываюць сабакі, іх клююць вароны. Многія ў нас называюць гэта спортам, але мне асабіста здаецца, што тут з усёй яскравасцю выступае іншая рыса чалавека: яго бесчалавечае забіванне для прыемнасці.

Валянцін Семянюк

✲

Інж. Б. Ф. Рудкоўскін у сваіх „Запісках натураліста“ ў артыкуле „На рынку ў Бельску“ пісаў, што ў торговыя дні на рынку ў Бельску жанчыны прадаюць пасінелых гусей і спячых кур. Гэта праўда! Але яшчэ аднаго не заўважыў аўтар. Колькі яшчэ курак убачыць можна за стаянкамі фурманак, якіх ужо не можна прадаць. Ляжыць іх тут дзесяткі, абяздоленых, расчаперыўшых крылы. Часам збіраюць іх варшаўскія гандляры, скручваюць ім галовы і хаваюць у палатняныя торбы. А калі ж гаспадар есць кураціну? Калі курка даходзіць, або калі гаспадар даходзіць.

Далей інж. Рудкоўскін звяртае ўвагу на бесчалавечнае забіванне жывёлы ў хатніх умовах. Правільна. Але? Ці ж адну курку або гусь панясеш у мясакамбінат, каб там забілі? Іншая справа са свіннямі. І то не ва ўсіх выпадках. Па-першае, хто з вёскі павязе свінню ў горад, каб там днямі стаяць у чарзе?.. Вось прайшло свята. Кожны дзень забівалі сотні штук жывёлы. Горад Бельск не мае магчымасці, каб рабіць гэта адразу. А чалавеку хапае па самыя вушы таго, што ён начакаецца ў лекара ветэрынарыі, пакуль той праверыць ужо гатовы кавалачак мяса. Можа я дрэнна зразумеў Рудкоўскіна,

(Працяг на стар. 7)

(Працяг са стар 1)

На прымусовых работах шмат было і савецкіх палонных. З імі дзяліў ён і гора, і своеасаблівыя радасці. А найбольшай радасцю было вызваленне іх заходнімі арміямі, заканчэнне вайны, адпраўка яго разам з былымі савецкімі палоннымі ў савецкую зону Германіі. Там уключаюць Шымана Шыманюка ў запасны полк Савецкай Арміі. Вяртаецца ён дамоў у пачатку жніўня 1945 года. На Беласточчыне ў гэты час умацоўвалася маладая народная ўлада, якая вяла барацьбу з рэакцыяй, з узброеным падзямеллем. Неабходныя былі кадры, адданыя народнай уладзе, ва ўсіх установах.

Шымон Шыманюк восенню 1945 года ўваходзіць на новую жыццёвую дарогу. Працуе ў старостве ў Бельску, а ад верасня 1946 года распачаў працу ў Бельскім павятовым камітэце ППР. З гэтага часу датуецца яго дзейнасць у партыйных органах. Пасля кіруюць яго ў ваяводскую, а пазней і ў цэнтральную партшколы, дзе ўзброіўся ён палітычна-марксісцкімі ведамі. Праца ў ваяводскім камітэце ППР у Беластоку стала для яго сапраўднай жыццёвай школай, бо там прыдбаў ён вопыт і практычнае ўменне партыйнага кіраўніка. Перад аб'яднаннем рабочага руху працуе ён II сакратаром павятовага камітэта ППР у Ломжы, а пасля аб'яднання гэтакую ж функцыю выконвае ён у павятовым камітэце ПАРП у Беластоку. Тут выбіраецца ён І сакратаром КП у Саколцы. Пасаду І сакратара ён пазней выконвае на працягу 4 год у Сямяцічах. На гэтых адказных пасадах атрымоўвае высокую ацэнку ваяводскага камітэта ПАРП.

Яму давяралі таксама адказныя пасады ў ваяводскім камітэце ПАРП. У гадах 1953-1956 працуе ў адміністрацыйным аддзеле, нейкі час кіруе ваяводскім асяродкам партыйнай прапаганды, а ў гадах 1963-67 з'яўляецца намеснікам кіраўніка аддзела прапаганды КВ. У 1967 годзе ў нейкай ступені змяняецца форма яго дзейнасці. Партыя накіравала яго на працу ў прафесіянальныя саюзы. Узначаліў Шымон Шыманюк аддзел ГП прафсаюзаў гандлю і спулдзельчасці. І гэтую функцыю выконвае ён да сённяшняга дня.

Працуючы, ён увесь час папаўняў свае веды. У пачатку пяцідзесятых гадоў кончыў двухгадовую вышэйшую партыйную школу, а ў шасцідзесятых гадах закончыў ён Вышэйшую школу грамадскіх навук пры ЦК ПАРП і атрымаў дыплом магістра эканоміі сельскай гаспадаркі.

Шымон Шыманюк выконваў таксама шмат грамадскіх функцый. Адна з іх для нас асабліва важная. Пачынаючы ад утварэння БГКТ, Шымон Шыманюк

(Працяг са стар. 1)

ЗЯЛЁНАЕ ЗОЛАТА

га ваяводства наступныя сельскагаспадарчыя культуры: **кукуруза, буракі, люцэрна і канюшына,** змешаная з **травой,** а таксама добра дагледжаная **сенажаць і пасбішчы.** У мінулым годзе, — гаварыў ён, — нашы сяляне дабіліся ў сярэднім 68 цэнтнераў сена з гектара сенажацяў. Калі гэта пералічыць на кармавыя адзінкі і параўнаць са збожжам і бульбай, дык трэба было б атрымаць 55 цэнтнераў жыта або 365 цэнтнераў бульбы з кожнага гектара, каб зраўнаважыць кармавую вартасць аднаго гектара меліяраваных сенажацяў.

Вось дзе яно — зялёнае золата.

— Я згодны з усім гэтым, — гаворыць начальнік Ян Поляк. — Нашы намаганні таксама ідуць у тым жа напрамку. Возьмем хаця і кукурузу. Шырока па вёсках распаўсюдзілі мы новы метад забеспячэння сялян гэтым новым збожжам: гаспадар прывозіць нам **цэнтнер жыта,** а мы яму даем у замен **цэнтнер кукурузы,** проста з рукі ў руку. І эфект ёсць. У мінулым годзе на сялянскіх палях расло ледзь 42 гектары кукурузы, а ў гэтым годзе ўжо амаль **сто га,** не лічачы, вядома, таго, што пасеялі ПГРы, СКРы і прадукцыйныя спулдзельні...

І мы змагаемся за зялёнае золата. У гміне нямала такіх гаспадароў, што маюць па 6-8 гектараў культурных зялёных угоддзяў. З голымі рукамі тут ужо селянін нічога не зможа зрабіць. Патрэбныя машыны. Асноўная з іх — трактарная **растрасалка-заграбалка.** А яе менш чым на лякарства. Патрэбныя трактары, касілкі, сушылкі. Трэба вучыць сялян, як рабіць сіласы з сена...

І гэта якраз асноўнае заданне для сельскагаспадарчай службы ў гміне.

Віктар Рудчык
Фота аўтара

У кнігарні імпартных выданняў у Беластоку можна набыць наступныя кнігі на беларускай мове:

Акадэмія навук Беларускай ССР, 1979, стар. 584, цана 78 зл.
Шасцідзесяцігадовая гісторыя галоўнага цэнтра навукі ў Беларусі.

Хомчанка В., Выбраныя творы ў двух тамах, 1979.
Том I, стар. 464, цана 28 зл., склалі: аповесць „Чырвоныя хвалі“, у якой аўтар адлюстраваў барацьбу з контррэвалюцыйнымі бандамі на Беларусі, а таксама апавяданні, пераважна з франтавога жыцця ў часе апошняй вайны.
Том II, стар. 576, цана 34 зл., змяшчае апавяданні, напісаныя ў апошнія дзесяцігоддзі, і гумарэскі.

Калодзежны Л., Аўсяны звон, 1975, стар. 128, цана 3 зл. 80 гр.
Першая кніжка прозы мастака па прафесіі. У ёй „прываблівае лірызм, вобразная мова, добрае адчуванне аўтарам прыроды, уменне знайсці дакладную дэталь, некалькімі штрыхамі даць партрэт, стварыць адпаведную настраёвасць“, — сцвярджае ва ўступе вопытны беларускі пісьменнік Т. Хадкевіч.

Ярашэвіч Э., Белыя лугі, 1978, стар. 352, цана 28 зл.
У кніжку ўвайшлі дзве аповесці: „Белыя лугі“ прысвечана справам цяперашняй беларускай вёскі, і „Гэта было нядаўна“ — пра тое, калі пачуццём кахання кіруе халодны разлік.

Уайлд О., Салавей і Ружа, 1978, стар. 176, цана 36 зл.
Арыгінальнае, мастацкае выданне казак англійскага пісьменніка. Цікавыя каляровыя ілюстрацыі мастакоў Б. Заборава і У. Зуйкова. Уступны артыкул Я. Семяжона „Свет дабра і зла ў казках Уайлда“.

Кнігарня высылае кнігі за паштовым залічэннем. Запатрабаванні накіроўвайце па адрасу: „Dom Książki“, 15-089 Białystok, ul. Kilińskiego 10.

(мг)

ДА 85-АЙ ГАДАВІНЫ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ

Сёлета спаўняецца 85-ая гадавіна з дня нараджэння выдатнага дзеяча, беларускага паэта, драматурга і пісьменніка — Леапольда Родзевіча. Адыграў ён важную і своеасаблівую ролю ў развіцці беларускай культуры і літаратуры.

Наколькі, аднак, дзякуючы даследаванням вядомага знаўцы заходнебеларускіх спраў А. Бергман, вядомая грамадскасці яго палітычная біяграфія, настолькі вельмі слаба, а хутчэй абсалютна невядомы ён як дзеяч беларускай культуры і стваральнік даволі багатай літаратурнай спадчыны.

Яго палітычная біяграфія з літаратурнай узаемна папаўняюцца і сплятаюцца ў адну арганічную цэласць, ствараючы цікавую, часта крайне кантраверсійную постаць Родзевіча.

Спецыфіка жыцця і творчасці Родзевіча, які дзейнічаў жа ў трох розных эпохах (царскай імперыі, даваеннай Польшчы, савецкай эпосе), матывуе падзел яго спадчыны на 3 перыяды: перыяд „Нашай нівы“ (1910-15 г.г.), Віленскі перыяд (1916-26 г.г.), савецкая эпоха (1926-33 г.). Складанасць умоў, у якіх жыў Родзевіч, дэтэрмінавала характар яго палітычнай і творчай дзейнасці.

У сувязі з няпоўным высвятленнем усіх псеўданімаў Родзевіча, якіх было ў яго шмат, бо каля 25, цяжка вызначыць, калі паўстаў першы яго твор. Існуе затое пэўнасць, што ўжо ў 1912 г., меўшы ледзь 17 гадоў, напісаў ён дасканалую драму „Блуднікі“, і, нягледзячы на як жа малады ўзрост аўтара, драма багатая арыгінальнымі матывамі для беларускай пісьмовасці і наогул яна ва ўсіх адносінах настолькі спелая, што можна трактаваць яе як роўную драме Я. Купалы „Раскіданае гняздо“. У абодвух драмах падобныя матывы, прычым трэба сказаць, што драма „Блуднікі“ паўстала да публікацыі драмы Я. Купалы.

У нашаніўскі перыяд Родзевіч прабаваў сваіх сіл у некалькіх літаратурных напрамках. У адным толькі тыднёвіку „Наша ніва“ апублікаваў некалькі сцэнічных замалёвак, 5 апавяданняў („Стражнік“, „Падданы“, „Ён“ і інш.), 2

Л. Родзевіч.

на працягу доўгіх год быў членам Прэзідыума Галоўнага праўлення БГКТ, а ад VII з'езду БГКТ з'яўляецца ён членам Галоўнай рэвізійнай камісіі БГКТ. Апрача таго, цяпер ён з'яўляецца таксама членам эканамічнай камісіі ВК ПАРП, старшынёю наглядчай рады ВЗСР, член Галоўнага праўлення прафсаюза работнікаў гандлю і спулдзельчасці, сакратар партыйнай арганізацыі ў Ваяводскай радзе прафсаюзаў. А ўсім вядома, што выконваючы тую ці іншую грамадскую функцыю, патрэбны і жаданне працаваць і час, якога заўсёды ў абрэз. Бо і сям'я ж ёсць, якой таксама нямала часу прысвячаецца. Цяпер Шыману Шыманюку 59 год. Ён пагадаваў сваіх дзяцей, дачакаўся ўнукаў.

Заслужаны гэта чалавек. Мае высокія дзяржаўныя ўзнагароды: Кавалерскі і Афіцэрскі Крыжы Ордэна Адраджэння Польшчы; мае шмат іншых ордэнаў, медаляў і знакаў, у тым ліку тры „Заслужаны для Беласточчыны".

Тэкст і фота **Міхася Хмялеўскага**

КРЫЎДА ДЗЕДА ІВАНА

Івану Ціханюку 75 гадоў, яго жонцы, Вользе, шэсцьдзесят дзевяць. Жывуць у Збучы, што ў Чыжоўскай гміне. Сам ён інвалід першай групы. Можа ад цяжкай працы, можа ад хваробы пачалі балець суставы. Потым запаленне. Ляжаў аж чатыры разы ў бальніцы. Нібы крыху падлячылі, але нага ўжо не тая. Няма ў ёй той сілы, апоры.

У 1975 годзе здалі за рэнту сваю адзінаццацігектаровую гаспадарку. Згодна з законам прыслугоўвае ім невялікі палетак пад пасадку гародніны, бульбы. Каб мець забеспячэнне, каб не купляць. Атрымалі. Далі палетак гаспадара, які сваёй нядбайнасцю поўнасцю запусціў гаспадарку. Заквасіў.

— Тут, як я толькі яе атрымаў, то нічога не расло апрача пустазелля. Трэба было даводзіць да толку, — гаворыць І. Ціханюк. — Карыстаўся з яе два гады. Вырабіў. Пачала радзіць.

— І тады, як сабраў другі ўраджай і нанава засеяў ды засадзіў, паведамілі з гміны, што палетак гэты прададзены. Проста адзін з гаспадароў яго купіў. А мне сказалі, што надзеляць новую дзялянку, бліжэй і большую.

І прыехалі ды вымералі новы палетак. Але далі ў двух кавалках. І тое, што мела быць бліжэй, як абяцалі, аказалася намнога далей. Ад аднаго кавалка да другога аж тры кіламетры, калі папярэдняя была ўсяго толькі кілометр ад вёскі. А І. Ціханюку адлегласць — гэта найцяжэйшае, што можа быць. Ногі баляць. Ды і зямля там — адно гора. На адным кавалку смецце ды ламачча рознае высыпаюць, на другім трактар проста страгне.

— І што з таго, што мне нібы дзялку далі, калі карыстаць з яе немагчыма? А зноў выпрацоўваць так, як папярэднюю, то ўжо сілы няма. А выпрацуеш, то яшчэ чаго добрага, зноў забяруць. Зноў ашукаюць, — махае рукою.

(мш)

Разведка ГАСПАДАРНАСЦІ

САПСАВАЛІ

Якім дабрадзействам для гміннай зборнай школы з усімі яе філіяламі ў аддаленых вёсках з'яўляецца ўласны школьны аўтобус, шмат гаварыць не трэба. Добра гэта разумее кожны, каму даводзілася штодзень дабірацца ў школу ці на работу пешкі па некалькі кіламетраў, нягледзячы на дождж, снег, мароз ці прамозглы, калючы вецер, які збівае з ног.

Быў школьны аўтобус і ў Зборнай гміннай школе ў Дубінах. Вазіў ён дзяцей і настаўнікаў з усёй Гайнаўскай гміны. Штодзень рабіў курсы паміж школьнымі філіяламі і вёскамі гміны.

Але прыйшоў час, калі аўтобус павінен быў пайсці на капітальны рамонт. Вядома, дагледжаная машына даўжэй працуе. Згодна з прыдзелам Беластоцкай кураторыі, аўтобус быў дастаўлены на рамонт у Радам, на Радомскае аўтатранспартнае прадпрыемства (Radomskie Zakłady Naprawy Samochodów).

Пасля рамонту, зробленага на гэтым прадпрыемстве, аўтобус паездзіў толькі тры месяцы. Потым аказалася, што нават матор машыны, які перад рамонтам быў здаровы, як звон, пачаў кашляць, пыркаць і, урэшце, зусім заціх. Вялікімі намаганнямі ўдалося завесці матор, каб адтранспартаваць аўтобус на рамонтнае прадпрыемства, дзе на аўтобус пасля рамонту была выстаўлена гарантыя.

Праз месяц, калі скончыўся абавязковы тэрмін гарантыйнага рамонту, школа атрымала паведамленне, што можна забіраць аўтобус. Але калі прыехалі прадстаўнікі школы ў Радам, аказалася, што да аўтобуса за гэты час ніхто і не дакрануўся. Пад націскам прыехаўшых працаўнікі майстэрні неяк завялі матор, нешта падладзілі і адаслалі машыну дадому. Аўтобус вярнуўся ў школу, аднак, зусім няспраўны.

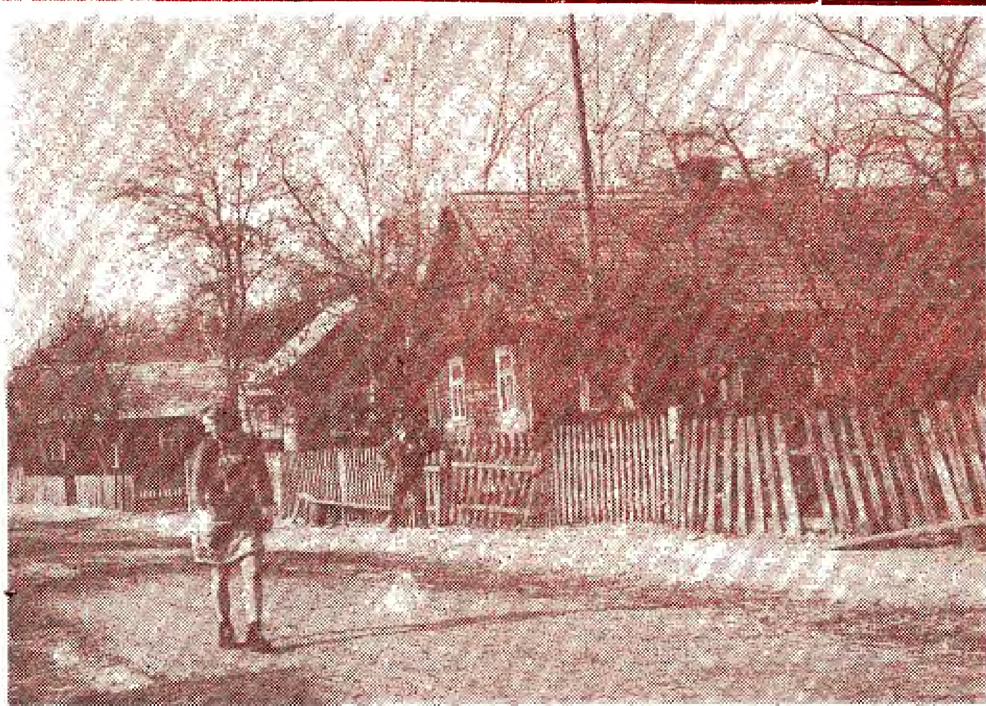
Каб неяк арганізаваць давоз дзяцей на заняткі, дырэкцыя школы звярнулася з просьбай да мясцовай спулдзельні сельскагаспадарчых гуртkoў. Вельмі сардэчна аднесліся да школьных клопатаў начальнік гміны Ю. Буйноўскі і сакратар гміннага камітэта партыі М. Карпюк. Пагаварылі, памеркавалі, і з давозам дзяцей на нейкі час справу наладзілі. Мясцовая СКР дае рэгулярна штодзень адзін трактар з прычэпам, які возіць дзяцей. Кіраўнікі спулдзельні падышлі да школьных патрэб з вялікім зразуменнем. Яны ж — апекуны гміннай школы. У рамах дапамогі школе спачатку, спадзеючыся, што рамонт аўтобуса — справа часовая, нават грошай не бралі за давоз дзяцей. Але цяпер, калі давоз дзяцей працягваецца ўжо другі год, школа звяртае СКР-у толькі кошт перавозкі.

Значна горш цяпер даводзіцца настаўнікам, асабліва са школы ў Старым Корніне. Усе сямёра настаўнікаў гэтай школы жывуць у Гайнаўцы. Пакуль быў школьны аўтобус, гэта нікому не перашкаджала. Потым — ездзілі аўтобусамі ПКС. Але ў апошні час аўтобусы ПКС курсуюць нерэгулярна.) У ПКСе таксама бракуе аўтобусаў). Настаўнікі, чакаючы раніцай на прыпынку, ніколі не ведаюць, ці аўтобус будзе. Найчасцей не бывае, і, каб неяк дабрацца на заняткі, настаўнікі наймаюць таксі за ўласныя грошы, а гэта каштуе 150 злотых за адзін прыезд. На час зімовай непагоды тры настаўніцы, якія яшчэ не абзаваліся сям'ёй, пасяліліся ў Старым Корніне. Іншыя далей мучаюцца з такімі даездамі.

А аўтобус, уласны школьны аўтобус стаіць, як анямелы, дзякуючы „рамонту" выспецыялізаванай радомскай фірмы.

Ці ж сапраўды няма моцных на радомскіх партачоў? Ці не знойдзецца гаспадар, які прымусіў бы фірму чэсна і салідна выконваць свае абавязкі?

(яч)

Вёска Тапаркі. *Фота Я. Целушэцкага.*

ПАЛОСКА ДЗЯДЗЬКІ КВАСА

УСВЯДОМІЎ

Усхвалявала мяне „Біяграфія маёй вёскі" Валянціна Семенюка. Чулая, шчырая, вобразная. Кранае сумную рэчаіснасць. Як даказвае аўтар, наша вёска памірае: без гуку гармат і кулямётаў, без пажараў.

Дзе тая нячыстая сіла, што так лёгка, безбалесна дачыста вымятае вёскі: каго ў горад, а каго на могілкі, вясёлыя хаты ператварае ў развалюхі, ад якіх вее холадам. Высокія, разложыстыя ліпы, клёны і вязы, выстраеныя ўздоўж вуліц, страцілі свой чар, пастарэлі, асірацелі. Даўно перасталі прыкрываць закаханыя парачкі, цяпер яны не сведкі сялянскага кахання. У іх дуплах пасяліліся совы, сычы і пугачы. А тыя злавесным крыкам напружваюць трывожны сон адзінокіх рэнтыстаў. Не думалі мае аднагодкі — сяляне пра такі сумны канец: расставацца з жыццём пад жудасныя гукі сычоў-пугачоў.

І я, сялянскі рэнтыст, стары і хворы, няраз падумаю (бо працаваць не здужаю), адкуль прыйшло на нас згіненне? І ўсё безвынікова. Аж мая хаўрусніца, адзіная сувязная са светам і жывымі людзьмі, родная „Ніва", вывела мяне з клопату, тупіка роздуму. У гэтым жа нумары прачытаў я і заклік Піліпа Саскага „Спыніцеся, хлопцы!". І пашырыўся мой кругагляд. Што было няясным, стала ясным. Незразумелае стала зразумелым. Прачытаўшы заклік з канца да канца, я сказаў сабе „стоп", і, бы разгарачаны ў галопе конь, зарыўся капытамі ў зямлю па калені, усвядоміў сабе свой прамах — памылку ў дагэтуляшніх думках-поглядах. Ледзь дайшоўшы да сябе (з таго ўсяго), выгукнуў: — Ах, Піліпку, Піліпку, голубе, чаму ты раней не адгукнуўся?! Не бурчаў бы я на нашу моладзь за тое, што пакідае вёскі і прэцца ў горад. Нізавошта ў свеце не ўзяўся б крытыкаваць модныя вершы „белавежцаў", каб ведаў (як не ведаў), што яны з'яўляюцца прэкурсорамі нашай тупой эпохі, што яны перараслі нас па ведах на цэлае стагоддзе, што гэта спецыэксперты ад паэзіі, што іхнія творыпатворы, якія мы, тупіцы, не можам зразумець (хоць плач, хоць вый) — эксперыментальная класіка, класіка будучыні, дзякуючы якой мы з нацыянальнай адсталасці ў паэзіі выб'емся ў сусветныя запявалы.

Даволі. Маўчу. Усвядоміў. Дай Божа! Хваліць Бога за вас.

Дзядзька Квас

(Працяг са стар. 2)

Асноўнае -беларуская культура

І пры гэтым мне, як журналісту, неабходна ад сябе дадаць, што выдатны ўклад у гэтую справу ўносіць якраз мой размоўца. Сам ён родам з Палесся. У часе нямецкай акупацыі ўдзельнічаў у партызанскім руху, а ў 1944 г. 19-гадовым юнаком, але ўжо загартаваным у баях, уступіў у Савецкую Армію і змагаўся на фронце да канца вайны. Потым 12 год настаўнічаў і ў гэтым часе завочна закончыў філалагічны факультэт Беларускага дзяржаўнага універсітэта. З 1961 г. ён працуе ў Інстытуце, выдаў шэраг даследаванняў па беларускаму фальклору, адрэдагаваў некалькі тамоў зводу „Беларуская народная творчасць", у 1978 г. выйшла яго грунтоўнае манаграфічнае даследаванне „Праблемы беларускай народнай сатыры". Іменна гэтае салiднае выданне з яго ўласнаручным даравальным надпісам і пачуццём захаплення да аўтара я прывёз з пабыўкі ў Мінску.

Мікалай Гайдук

І ці ведаеце, што

...дагэтуль у Міхалоўскай гміне званне кваліфікаванага гаспадара атрымала 530 чалавек і званне майстра па жывёлагадоўлі — 28.

...у Міхалоўскай гміне ў 1978 годзе індывідуальныя сяляне купілі 103 гектары дзяржаўнага фонду зямлі, а ў 1979 годзе — 111 га.

(яц)

маналогі („Думкі мужыка", „Гаротнік), 2 вершы, некалькі жартаў і шмат публіцыстычных твораў.

Ва ўсіх, аднак, гэтых жанрах наглядаецца нейкая нотка, што цягне на сцэну. Супольнай для ўсіх твораў з'яўляецца і тэматыка, сярод якой пераважаюць матывы: народа, нацыянальна-патрыятычны, гістарычны, фальклорны, урбаністычны. Гэтыя матывы выступаюць часта ў адных і тых жа творах.

Наогул літаратурная спадчына Родзевіча перыяду „Нашай нівы" складае адно багата-красамоўнае адзінства, прадстаўляючае глыбока-рамантычную паставу маладога аўтара.

З гадоў 1916-21 захавалася аб Родзевічу вельмі мала інфармацый, але вынікае з іх, што быў ён на Каўказе і, праўдападобна, па прычыне здароўя ў вайне ўдзелу не браў. У 1920 г., побач з класікамі беларускай літаратуры — Я. Коласам, Я. Купалам, М. Багдановічам — друкаваўся ў тыднёвіку незалежнікаў — „Беларусь", дзе памясціў 6 твораў, сярод якіх большасць падыходзіць для ігры на сцэне („Сказ аб гуслях", „Пасланец"), а некаторыя пісаны меншай формай („На рацэ зімой").

Усе гэтыя творы не маюць асаблівага значэння на фоне цэлай літаратурнай спадчыны Родзевіча, але тым не менш сведчаць яны аб дасканалым знаўстве аўтарам сялянскага асяроддзя: людзей, іх працы, клопатаў і імкненняў.

У 1921 г. выйшла ў асобным выданні 4-актавая драма „Пакрыўджаныя", п'еса „ПСХ", дзве кнігі сцэнічных твораў: „Досвіткі" і „Сцэнічныя творы". Публікаваўся Родзевіч таксама ў паасобных газетах. За гады 1921-23 толькі ў газетах, даступных у Польшчы, яго прозвішча або псеўданімы паявіліся каля 30 разоў.

Як відаць з вышэй згаданага, у яго віленскай дзейнасці выступіла прадаўжэнне нашаніўскіх традыцый, але перш за ўсё перыяд паэтычнага развіцця Родзевіча. У 1922 г. вышаў яго першы зборнік вершаў — „Беларусь" і, хоць колькасна ён невялічкі, то мастацка стаіць даволі высока. Паэзія яго прасякнута рамантычным патрыятызмам і любасцю да бацькаўшчыны, імя якой

„Беларусь мая, мужыцкая,
шматпакутная, непачатая,
зварухніся моц крывіцкая —
Слава наша ты крылатая.
Беларусь мая юнацкая,
шалам дзікая, уся бунтарская,
парві пута ты чужацкае,
будзь дзяржаўная, гаспадарская.
Беларусь мая несмяротная,
кветка белая, маці родная..."

Зборнік „Беларусь" прадвяшчаў прыгожую паэтычную будучыню Родзевіча. У яго жыцці, аднак, адбылася генеральная змена, і з дагэтуль рамантычнага паэта, культурнага дзеяча сфарміраваўся палітычны дзеяч, такі, якога патрабавала тагачасная складаная і багатая пераменамі сітуацыя на Беларусі. У такіх умовах дзень за днём занікаў Родзевіч-паэт і, хаця душа яго ўсё яшчэ патрабавала выліцца ў літаратурнай форме на паперу, у эфекце чаго паўстала 2 кнігі апавяданняў: „Рэвалюцыйным шляхам" (1928 г.), „Вогнішча барацьбы" (1930 г.) і кніга вершаў „На паняволеных гонях" (1928 г.), то недахоп часу і вельмі прагматычны спосаб жыцця спрыялі таму, што творчасць савецкага перыяду ў мастацкіх адносінах параўнаўча горшая ад усёй папярэдняй.

Тым не менш, генеральна гледзячы на творчую спадчыну Родзевіча, заслугоўвае яна на асаблівае зацікаўленне, бо спецыфіку яе ж акрэслівалі ўмовы трох крайне розных эпох і з гэтай прычыны творчасць Родзевіча з'яўляецца арганічнай часткай трох плыняў у беларускай літаратуры: „Нашай нівы", заходнебеларускай і савецкай.

Валя Анішчук.

Куток практычных ведаў

САЛАТА

Салату павінны есці ўсе. У ёй многа вітаміна A, шмат мінеральных складнікаў, вітамінаў з групы B, а таксама вітаміна C. У салату можна дадаць дробна нарэзаную цыбулю, укроп, радыску, агурок, памідор, ці расцерты зубок часнаку, даданы да алею ці смятаны. Далікатныя маладыя лісткі салаты трэба падрыхтаваць перад самай падачай, каб салата засталася пругкая, інакш яна становіцца нясмачная і траціць вітаміны. Летнюю салату з мацнейшымі цвёрдымі лісткамі можна дадаваць (дробна нарэзаную) да салатаў з іншай гароднiны. Маладыя лісткі салаты можна таксама класці ў бутэрброды.

Вельмі смачна было б на вячэру даць такую страву. На парэзаныя лісткі салаты палажыць нарэзаную зварaную бульбу, пасыпаць яе зялёнай цыбулькай, да гэтага дадаць рыбную кансерву (раздробленую) і ўсё паліць маянезам.

Гаспадыня

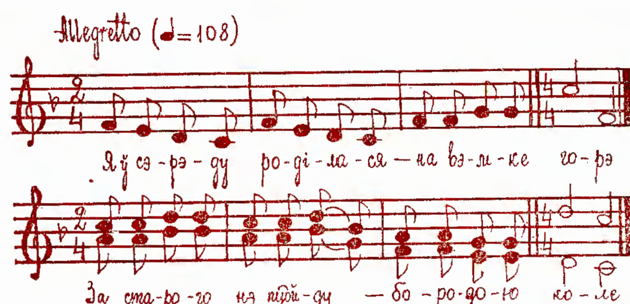
Мельхіёр Ванькові́ч. З цыкла „Крэсы“.

Ф·А·Л·Ь·К·Л·О·Р

ЖАРГОЎНАЯ

Я ў сэрэду родiлася — на вэлiке горэ.
За старого нэ пуйду — бородою коле.
Оно пуойду за такого, што сіеютця усы —
вон до мэнэ кіўнэ-моргнэ, а я засміеюсе.
Вон до мэнэ кіўнэ-моргнэ чорными очыма —
я до ёго засміеюсе молода діўчына.
Вон до мэнэ кіўнэ-моргнэ чорнымі бровамі —
я до ёго заговору мілымі словамі.
Мэла хату, мэла сіені то й засміеяласе,
ішла маті воды браті то й догадаласе:

— Чого, доню, чого, доню, чого ты смiешсе?
Полюбіла козачэнька то й нэ прызнаешсе!

— Тобіе, маті, нэ казаті, тобіе нэ віедаті,
як набрала відро воды то й нэсі дохаты.
Нэ розлевай, маті, воды, бо тяжко носіті,
нэ розбівай, маті, пары, я з ім буду жыті.
Вон у мэнэ ночоваў, вон у мэнэ ўпіўсе,
вон у мэнэ на пэчыэ нагавіць забыўсе,
вон у мэнэ на пэчыэ нагавіць забыўсе!

Ад Анны Стахвіюк, 1923 г. нараджэння, і Анны Максімчук, 1930 г. нараджэння, вёска Трасцянка гм. Нарва, запісаў 8 сакавіка 1980 г. М. Гайдук, мелодыю расшыфраваў Я. Бондар.

ВЕР-НЕ-ВЕР

Шаноўны Астроне! Апошнім часам сніліся мне розныя сны. Яны мяне устрывожылі. Буду вельмі ўдзячны за адказ на ніжэй апісаныя сны.

1. Сніцца мне, што я іду дамоў са станцыі. Раптам бачу: мае абручальнае кальцо замянілася з залатога ў сярэбранае, а потым перамянілася ў попел. Пры мне з'явілася жонка і згарнула гэты попел у нейкі скрутак паперы.

II. Іду я за ксяндзом нібыта ў касцёл. Ксёндз быў у чырвонай спадніцы даўжынёй па калена. Меў худыя брыдкія ногі. На ім быў доўгі светлы вэлюм. Я ішоў за ім 2-3 метры і трымаў канец ксёндзавай накідкі-вэлюма.

III. Сніцца мне, што я пакінуў дом. Узяў сына на рукі. Прытуліў яго да грудзей. Прыкрыў сваёй вопраткай. На дварах было холадна — восень. Я ішоў па дарозе басяком і як мог ахутваў і грэў сына, каб ён не замёрз.

IV. Была ноч. Ішоў дождж, а я бег па асфальтавай вуліцы. Убег я да знаёмых на кватэру. Здзівіўся, што не змок. Адзенне было сухое, толькі нагавіцы ззаду трохі былі запырсканы кроплямі граз і яснага колеру.

Іван

Іван! Ясна адно: чакае цябе нейкая сямейная сварка. У сувязі з гэтым будзе спадарожнічаць табе глыбокі сум. Але ёсць надзея, што жонка выратуе цябе з цяжкага становішча — яна ж акуратна згарнула попел ад абручальнага кальца ў паперу. Што ўсё павернецца ў добры бок, пацвярджаюць два твае апошнія сны: ты быў босы і туліў, накрываў свайго сына і, хаця ішоў дождж, ты не змок.

Астрон

ЧЫЯ ПРАЎДА?

(Праця́г са стар. 3)

Тут я вымушаны на хвіліну спыніць расказ даўнейшага ротнага кухара і кулямётчыка ў адной асобе, каб заглянуць у пісьмо іншага ўдзельніка гэтых баёў над Бугам у чэрвені 1941 года. **Шыбакоў Іван Мікалаевіч** быў тады малодшым лейтэнантам, камандзірам узвода, які размяшчаўся ў доце „Быстры“. Яго ўспаміны, надрукаваныя ў зборніку „Буг в огне“, я ўжо не адзін раз выкарыстоўваў у сваіх рэпартажах. І. М. Шыбакоў пасля вайны, у 1964 годзе наведаў мясціны даўнейшых баёў. Яго гасцінна прымалі ў павятовым камітэце партыі ў Сямяцічах, вазілі па навакольных вёсках. І мне тады давялося з ім пазнаёміцца, толькі пасля я забыў аб гэтым, проста гэтая сустрэча расплылася неяк сярод іншых шматлікіх журналісцкіх сустрэч. Калі аднак начытаўся я яго ўспамінаў, калі праз Шар'інскі райком партыі (у Кастрамской вобласці СССР) адшукаў я яго адрас, калі па маёй просьбе напісаў ён мне ўжо два абшырныя лісты, тады і мне ўспомнілася, што мы ўжо сустракаліся.

„Віктар Максімавіч, — напісаў ён мне нядаўна, пад канец сакавіка гэтага года, — *я вас ведаю і памятаю, мы з вамі сустракаліся ў маі 1964 года ў горадзе Сямяцічы на вечары ў райкоме партыі.“*

Пішу я аб усім гэтым не дзеля таго, каб пахваліцца знаёмствам з Іванам Мікалаевічам, а перш за ўсё таму, каб адзначыць яго добрую памяць, бо і пра Пятра Плаксея я таксама ўпершыню даведаўся з успамінаў Шыбакова. Для прыкладу прывяду некаторыя сказы, якія прымусілі мяне пачаць пошукі гэтага байца.

„Мы падбілі грузавую машыну ворага, — піша І. М. Шыбакоў, — *а кулямётчык Плаксей — матацыкл.“*

Аб гэтым варожым матацыкле ўспамінаў таксама і сам Пятро Пятровіч Плаксей. І яшчэ раз І. М. Шыбакоў піша, што *„...зноў адзначыўся радавы Плаксей і сяржант Саушкін...“*

Пасля вайны яны не сустракаліся. Чытаючы доўгае пісьмо ад Пятра Плаксея, я здзіўляўся, што ён не ўспамінае свайго камандзіра, якім, мяркуючы па ўсіх абставінах, павінен быў быць якраз малодшы лейтэнант **Іван Мікалаевіч Шыбакоў.** Кулямётчык Плаксей у сваю чаргу называе нейкага лейтэнанта з двайным прозвішчам: **Іваноў-Цвяткоў.** А да таго ж І. М. Шыбакоў камандаваў дотам пад кодавай назвай **„Быстры“,** які зусім не выступае ва ўспамінах Пятра Плаксея, затое камандзірам дота „Пчолка“, паводле Шыбакова, быў малодшы лейтэнант **Сазонаў Іван Мітрафанавіч,** а паводле Пятра Плаксея нейкі **Іваноў-Цвяткоў...** Ад усіх гэтых супярэчных паказанняў аж у галаве мне закружылася.

Падзяліўся я гэтымі сумненнямі з Іванам Шыбаковым, які мне ўсё гэта паясніў так:

„Ад Плаксея Пятра Пятровіча атрымаў я адказ, хаця давялося доўга чакаць, бо паслаў я яму ліст яшчэ 16 лютага, як толькі дайшло да мяне ваша пісьмо. 2 сакавіка напісаў я яму другі раз і ўрэшце атрымаў адказ. Майго прозвішча ён не памятае, дот „Быстры“ называе „Пчолкай“, а мяне — Івановым і другога лейтэнанта — гэтага з новых — Цвятковым. У спіску нашага батальена і трэцяй роты такія прозвішчы зусім не выступаюць. Падзеі, якія ён апісвае, супадаюць з нашымі перажываннямі ў доце „Быстры“, а Іваноў — гэта я, Шыбакоў, Цвяткоў — гэта Усцінаў або Міркін. Плаксей прыйшоў да нас у дот на другі дзень падвечар. Ён — кухар, рыхтаваў для нас страву. Між маім дотам „Быстры“ і дотам „Горны“ знаходзілася ў сасняку зямлянка, дзе памяшчалася сталовая, але варыць не было чаго і Плаксея накіравалі ў мой **дот...**

...Плаксей, — крыху далей адзначае Іван Шыбакоў, — *жыве ад мяне не так далёка — 14 гадзін язды на цягніку. Там, дзе ён жыве, у горадзе Перм, у хімічным інстытуце вучыцца мая ўнучка Ірына, дачка сына Юрыя (які дарэчы, дабаўляю гэта ад сябе, разам з бацькамі знаходзіўся ў Слохах, а затым разам з мамай правёў акупацыю ў вёсцы Раманаўка за Сямяцічамі). Дык думаю, што я змагу пабываць у Пермі і наведаць Пятра Плаксея...“*

Жадаю ім хуткай сустрэчы, да якой, мабыць, зусім не дайшло б, каб у справу не ўключылася „Ніва“. А калі яны сустрэнуцца (шкада, што мяне пры гэтым не будзе!), пагутараць па душах, паўспамінаюць супольных баявых таварышоў, тады і можна будзе выправіць шмат якія памылкі, непазбежныя з-за няўстойлівасці чалавечай памяці. Для прыкладу, Іван Шыбакоў крыху далей піша мне:

„Дотаў з кодавымі назвамі „Нептун“ і „Сатурн“ у трэцяй роце зусім не было. Магчыма былі такія ў першай роце. Кодавыя назвы я добра памятаю, бо незадоўга да вайны я асабіста састаўляў іх схемы.“

Пакуль што хопіць цытат з гэтага лісту. Яго аўтар пакуль трапіў у надбужныя доты, прайшоў праз ваеннае вучылішча, значыць, мае спецыяльную падрыхтоўку і хаця б ужо таму яго паказанні маюць большую дакументальную вартасць, чым радавога салдата, які выпадкова стаў кулямётчыкам. Тады што — адкінуць, перакрэсліць успаміны Пятра Плаксея? У ніякім выпадку! Памыляцца можа кожны чалавек. А ён, Пятро Плаксей, расказвае нам са

Іван Мікалаевіч Шыбакоў у 1940 годзе быў малодшым лейтэнантам і камандаваў узводам, які займаў дот „Быстры“ над Бугам.

шчырасцю простага салдата пра ўсё тое, што сам перажыў. Напрыклад, пра тое, што паслалі яго наладзіць сувязь з дотам „Каменданцкі“ (паводле Шыбакова, такога дота не было), *„...але прабраўся я ў зону „Каменданцкага“,* — піша Плаксей, — *і нікога там не застаў, і мяне ніхто не сустрэў. Тады я рашыў дабегчы да Слох. Не ведаю, колькі часу я бег, але даімчаўся да Любчынага панадворка...“*

Дарогу, відавочна, падказала яму сэрца — паімчаўся да любай дзяўчыны, да Любкі Пуцько, якая зараз па мужу называецца Млынарчук. Толькі забег ён не ў Слохі, але ў Турну Малую, дзе тады жылі Любчыны бацькі. Прыпомніце, калі ласка, што аб гэтым расказвала нам сама Любка, а я пра далейшы лёс Пятра Плаксея павяду гутарку ўжо праз тыдзень.

Віктар Рудчык

Сардэчныя тайны

Дарагія чытачы! Сёння ў нашым куточку змяшчаем публікацыю нашага карэспандэнта.

Няма лепш, як пабыць паміж людзьмі. Многа новага пачуеш. Як хто жыве узнаеш, аб сваёй бядзе забудзеш. Толькі кепскага бывае больш, як добрага. Сустрэў я аднойчы знаёмага і той кажа:

— Ажаніўся я з кахання. І яна мяне кахала. Так завярала. Пажаніліся, пачалі будавацца. Выйшлі з вёскі. Жылі добра. Няраз думаў: „Ну, у жанячцы павязло!“ Пайшлі дзеці. Пачалі збіраць на самаход. Здавалася, толькі жыць. Дзеткі растуць. Хата свая. Зарабляю добра. Не прапіваю грошай, як другія. Жонка не працуе. Даглядае дзяцей і дом. І так ад радасці няраз аж падспеўваў сабе. Толькі вось пачало псавацца... скрыгатаць у жыцці... Жонцы надакучыла дома. „Пайду працаваць, — прасіла. — Няхай і мой грош у хаце будзе. Дзеткі падраслі, пойдуць у дзіцячы сад“. Ну, ідзі, кажу, працуй. Пачала працаваць. І так пачалося пекла. Перастала мяне кахаць, пазнаў гэта... Ненавідзела мяне. Вярталася дамоў штораз пазней, нярэдка пад хмяльком. Не дбала пра дзяцей. І тут як гром з яснага неба. Жонка мае каханка! Я не верыў. Брахня? Пацяшаў сябе. Аж перакананаўся, калі ўбачыў, давёў, як курку, што змяніла гняздо. Калі іх убачыў, сказаў: канец усяму. І тут прыгануў. А дзеткі як? Яны ж не вінаваты! Мае яны. То для гэтай сукі ўсё роўна. Абы сабака добры і яркі. Пачаліся сваркі ў хаце. На канец жонка ўцякла з ім на Захад. Пагадзіўся з усім. Прайшло тры гады. Бяды і працы меў поўныя рукі. З самахода зрэзыгнаваў. Аб жанячцы і думаць не хацеў. Абапёкшыся на гарачым і на халоднае дмухаў. Аж тут вечарам уваходзіць. Хто? Яна. Жонка. З клуначкам, пастарэлая і хараство прапала. Кінулася да ног і просіць „Што хочаш рабі, дай куточак і дазволь бачыць дзетак...“

Так і жыве. Жонка — не жонка. Хто яе ведае? Дзеці, вядома, хіляцца. Мама іх. А мне ўжо ўсё роўна. Выкрэсліў са сваёй памяці. А што рабіць? Парай. Падаваць на развод? Не спяшацца?

Г. М.

Запрашаем да дыскусіі ахвотных. Выкажце свае думкі.

Сэрцайка

ТРЫБУНА чытачоў

АДПАЧЫНАК ЗАСЛУЖАНЫМ РАБОЧЫМ

У лютым заслужаныя рабочыя надлясніцтва Броўск каля Нараўкі адпачывалі на сямідзённай пабыўцы ў Варшаве. З нашага надлясніцтва там былі: Яцэк Янель, Грыша Леўша і Ян Стульгіс. Усе яны вельмі хваляць пабыўку ў сталіцы. Толькі кажуць, што гэтыя сем дзён праляцелі занадта хутка. Выязджала 130 асоб — з усяе Польшчы. Адбылася сустрэча з міністрам лясніцтва, а таксама дыскусія аб жыцці людзей, якія працуюць у лесе.

УКС

КЛОПАТ СТОРАЖУ

У 1975 годзе каля магазінаў Гміннай спулдзельні ў Бельску пачалася пабудова тэкстыльнай крамы. Гаспадаром яе было ВПГВ у Беластоку. Пабудова крамы ішла кульгаючы. Калі крама яшчэ не была закончана, у навагоднюю ноч 1.1.1976 года наведаў яе першы „кліент“ — пажар, які навёў дадатковыя затраты. У карыстанне аддалі краму ў другой палавіне 1976 года. Падзялілі яе на чатыры залы: бялізна, трыкатаж, пасмантэрыя і галантарэя.

Жыхары вёсак, здаючы ў ГСе на скупе хатнюю жывёлу, маглі на месцы купіць усё патрэбнае. Ды доўга гэтак не цешыліся. Ужо другі год стаіць тая крама пустая, невядома па якой прычыне. А да таго начны сторож вымушаны пільнаваць, каб ніхто нічога не ўкраў з яе шкляных вокнаў з прыгожымі надпісамі.

Відаць, ВПГВ з Беластока не мае чым гандляваць у такой краме.

С. Сцепанюк

І ШТО ДАЛЕЙ?

У Бельску на вул. Гагарына каля скрыжавання з вуліцай Кручай стаяць два мураваныя будынкі — тыпу барака. У адным з іх у час пабудовы прадпрыемства „Каро“ быў рабочы магазін. Цяпер у гэтым будынку пуста. Ніхто яго ніяк не выкарыстоўвае. Будынак нішчэе. Нехта павыбіваў у вокнах шыбы, паламалі ў вокнах рамы, дзверы хтосьці выняў і забраў.

Другі будынак „у сырым стане“ таксама стаіць незабяспечаны. І марнуюцца гэтак дзяржаўныя грошы, каб інвестар гэтых будынкаў загаспадарыў іх, а калі непатрэбныя — разабраў. Цяперашні іх выгляд брыдка ўздзейнічае на эстэтыку горада, а таксама дрэнна сведчыць аб гаспадарнасці.

Іван Кірызюк

ШТО З КАЛОШАМІ?

Штораз цяжэй у нашых крамах купіць калошы. З бядою і па знаёмству можна было неяк дагэтуль з-пад прылаўка адну парку дастаць. А цяпер вось прапалі зусім.

Верыць не хочацца, каб іх не прадукавалі. Бо тады ж адкуль бяруць іх спекулянты, якія прадаюць калошы на рынку, беручы па 180 зл. за пару. Варта было б, каб наш гандаль зацікавіўся глыбей гэтым вельмі патрэбным вясковым людзям таварам.

С. Сцепанюк

(Працяг са стар. 3)

ВАСЬКА

Зноў віно, а калі замкнуцца крамы, гарэлка з патаемкі.

Наступны дзень не розніцца ад папярэдняга, можа толькі тым, што Васька не мае ўжо свайго кажуха, які прадаў у сераду на кірмашы, калі забракла грошай з зарплаты. Ходзіць цяпер у падношанай куртцы.

І так ляцяць дні і тыдні. Аж у групцы, якая раніцай стаіць на вуліцы, ёсць і Васька. Ён, як і іншыя, расказвае пра свой баль з папярэдняга дня. Але раптам змоўклі. Васька адыходзіць ад групкі, бачыць калегу, які ідзе на працу, а з якім не раз выпівалі, калі Васька яшчэ сам працаваў.

— Чэсць, Грыша, — зачапляе, — пазыч 50 зл., страшна мне кепска, учора так набраўся.

— Ідзі на работу альбо красці, — адказаў Грышка і сеў у пад’ехаўшы аўтобус. Рыба не ўзяла...

Падглядальнік

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: Т. з’яўляецца студэнтам права. Зразумела, што не працуе і не будзе ў будучыні працаваць у сельскай гаспадарцы. Вядома, што гаспадарку наследуюць толькі тыя, што працуюць на гаспадарцы, або яшчэ непаўналетнія. Т. споўнілася ўжо 20 год. Ці прыслугоўвае яму права на спадчыну сельскай гаспадаркі, на якой астаўся сын спадкадаўцы, які працуе ў сельскай гаспадарцы?

АДКАЗ: Наследнікамі сельскай гаспадаркі могуць быць не толькі сяляне, якія працуюць на гаспадарцы або ў сельскагаспадарчым кааператыве, але і трывала няздольныя да працы і непаўналетнія або такія, што вучацца ў школах. Закон не патрабуе, каб вучоба ў школе адбывалася з мэтай падрыхтоўкі да працы ў сельскай гаспадарцы. Наследуюць і тыя, што вучацца ў прафесіянальных школах і ва універсітэтах з мэтай падрыхтоўкі да працы па-за сельскай гаспадаркай. Іншая справа, што пры падзеле спадчыны суд прыдзеліць гаспадарку сыну, які працуе на гаспадарцы, а студэнту прысудзіць сплаты. Належнасць яго будзе засуджана ў границах да 1000 зл. у месяц — залежна ад даходаў з гаспадаркі і ад патрэбаў студэнта. Студэнт страціць права на сплаты пасля таго, калі скончыць універсітэт, хоць бы да гэтага часу не атрымаў цэлай належнасці, якая яму прысуджана судом. Сплаты студэнту таксама не належаліся б, калі б ён кінуў вучобу, бо толькі непаўналетнім, г. зн. тым, якім не споўнілася 18 год, прыслугоўваюць сплаты незалежна ад таго, ці яны вучацца, ці не.

Пра балаган на чыгунцы

А ЛЮДЗІ НЕ ПЕРАСТАЮЦЬ НАРАКАЦЬ

Аб спазненні цягніка Кузніца Беластоцкая — Чаромха (ад’езд з Беластока 13.52.) мы ўжо гаварылі. Зараз хачу паказаць тыповы факт, як наша чыгунка „чхае“ на сваіх пасажыраў.

Спяшаюся я вось на вышэй успомнены цягнік з языком на барадзе. Гадзіна 13.45. На пероне ў Беластоку натоўп пасажыраў. Паспеў, значыцца, гавару сабе. Чакаю. 5, 10 мінут. Цягніка не чуваць. І гучнагаварыцелі маўчаць аб спазненні. Пасля 14 гадзіны прыходзіць. Добра, што хоць толькі на паўгадзіны спазніўся, думаю сабе. Пасля 16-ай і так буду ў хаце. Эгэ, зарана я ўцешыўся! Цягнік не крануўся з месца. І ад’ехалі мы наканец у 15 гадз. з Беластока. У Лявіцкіх новая перашкода. Якая? Ніхто не ведае. З Бельска не прыходзіць нейкі цягнік, затое нас даганяе таварны. Пасля больш паўгадзіннага чакання едзем далей. У Страблі зноў чаканне. І ў Бельск дабіраемся а 16.50. У Чаромсе мы пасля 18 гадзіны. Гэта значыць з Беластока 50 км ехалі мы больш як 3 гадзіны. Маланкавая хуткасць! Ды не ў тым справа. Справа ў тым, што нехта без галавы пусціў перад намі таварны поезд (дагналі мы яго ў Грыгораўцах). Каб таварны даехаў у Грыгораўцы, трэба было адклікаць планавы цягнік 15.52 у Чаромсе. І ў выніку чыгуначнікі з Чаромхі пасля працы дабраліся дамоў з 4-гадзінным спазненнем.

Людзі чакаюць ад Цэнтральнай дырэкцыі дзяржаўнай чыгункі ў Варшаве ўрэгулявання курсавання беластоцкіх паяздоў.

(ус)

НЕВЫГОДНАЯ ЗМЕНА

Ад восені мінулага года чыгуначныя ўлады „выдатна палегчылі“ жыццё шматлікім жыхарам Белавежы, Гайнаўкі і навакольных вёсак, якія хочуць раннім цягнікам даехаць у Беласток. Вось непасрэдны цягнік з Белавежы ў Беласток, які адыходзіў з Белавежы а 5.57, цяпер едзе толькі да Бельска. Там больш як палавіна падарожных павінны перасядаць на цягнік Люблін-Беласток, які і без таго ўжо перапоўнены.

Змену гэтую ўвялі толькі таму, што „люблінак“ пастаянна спазняўся (а чаму? — гэтым улады не зацікавіліся).

Прапаную, каб дырэктар ДРКП у Беластоку спрабаваў калі-небудзь дабрацца раннім цягнікам з Белавежы ў Беласток. Пачуе тады ўласнымі вушамі, з якім „энтузіязмам“ прынялі людзі ўведзеную змену. І няхай толькі не выяўляецца хто ён, бо не гарантую, што цэлы даедзе ў Беласток.

ВАЗЬМІЦЕ ПАД РАЗВАГУ!

Гайнаўка. Горад прамысловы. Развіваецца ўсебакова. Апрача рабочых з самой Гайнаўкі на прадпрыемствах горада працуе шмат даязджаючых з навакольных вёсак, а нават з Бельска. Усе яны даязджаюць аўтобусамі, або паяздамі. І тут то бяда тым, хто даязджае поездам. Колькі ж часу трацяць яны на даезд і чаканне! Запытаеце, чаму? Ці таму, што паязды ў нас страшэнна спазняюцца? Гэта яшчэ паўбяды. Іншая нас мучыць цяпер справа. Менавіта расклад прыезду і ад’езду паяздоў. Ён неадпаведны. Зранку, можна сказаць, ён добры. На працу паспееш на 7 гадзіну. А вось пасля працы бяда. Канчаеш працу а гадз. 15. А калі едзеш дамоў у напрамку Бельска, трэба чакаць поезда да гадз. 17.25. Трошачкі гэта замнога, як на кожны дзень. А калі яшчэ той поезд спозніцца, што бывае вельмі часта, тады ўжо бяда, і то яшчэ якая! Ведаеце, пэўна, якая ў Гайнаўцы пачакальня ПКП. Маладыя могуць і на каву скочыць у горад. Найгорш старэйшым і зімою. Летам інакш, можна і пад дрэвам пачакаць. А калі сонейка прыгрэе і птушка заспявае над галавой, і пахрапець можна.

Але ўсё ж людзі кіруюць словы гэтыя да Беластоцкай ДРКП, каб узяла пад развагу іхнія пажаданні і злажыла новы расклад паяздоў.

Г. Мароз

Іван Ігнацюк, Люблін. „Пішу я да вас, бо маю такую ўнутраную патрэбу. Я звязаны з вамі пачуццямі і любоўю да роднай падляшскай старонкі. Пасылаю вам адзін артыкульчык, напісаны беларускай моваю. Пастараюся дзешто з фальклору Падляшша дасылаць. Крыху мне цяжка пісаць па-беларуску. Не маю ані граматыкі, ані слоўніка, ані ніякага падручніка беларускай мовы. Пішу, вывучаючы гэтую мову, таму прабачце за памылкі. Буду вам сардэчна ўдзячны, калі зможаце прыслаць мне нейкі падручнік па беларускай мове, які выходзіць у Польшчы для сярэдніх школ.

Я ў далейшым збіраю народныя песні. Запісваю іх на магнітафонную плёнку, толькі няма каму да гэтых песень запісаць ноты. Панфілюк мае рацыю, што песня „Ты казала“ ўкраінская, толькі не ведаю, ці не літаратурнага паходжання. Я яе не раз чуў і бачыў у спеўніку, толькі ніяк цяпер не магу знайсці таго спеўніка. Добра помню фразу, якая паўтараецца пасля кожнай зваротکі:

Тысь мэнэ підманула,
Тысь мэнэ підвэла,
Тысь мэнэ молодого
З ума, з розуму звэла.

Вы яе надрукавалі не ад пачатку. Калі знайду поўны тэкст, прышлю вам. Што да песні „Зайграй ты, девчыно, в зеленом садочку“, то я такую песню запісаў ад Анастасіі Петручук у сяле Яноўка, ваяводства Бяла Падляска, у жніўні 1973 года. Вось словы песні, якія пішу вам беларускім алфавітам:

Згадай жэ, муй мылый, ў вішнёвум садочку,
Як мы там сыдылы колысь,
Як мы там сыдылы, нам зоры свытылы,
Шчэй місяць на нас споглядаў.
або
Квыткы нам хылылысь і штось нам шэпталы,
А ты мэнэ всё й нэ пускаў

Згадай жэ, діўчыно, ў вішнёвум садочку,
Як мы там сыділы коліс,
Ты пісню спывала й на гітары грала,
А я тобі ў вочы дывіўсь.

Ты пісню скончыла й гітару зложыла,
Схылылась на груды мэні,
А я тэбэ ўзяўшы до сэрця прыгоршы
І мы поробылысь німы.

Згадай жэ, мій мылый, якій ты быў добрый,
Якій буў прыхыльный мэні,
У той вэчыр чаріўный ты ўзяў мое сэрцэ,
Ты ўзяў мою душу зоўсім.

ЧАЛАВЕК ДОБРАЙ РАБОТЫ

Многія жыхары Дубіч Асочных з’яўляюцца прыкладнымі гаспадарамі. Прадстаўляю сёння аднаго з іх. Чалавекам добрай работы ў нас з’яўляецца Уладзімір Ігнацюк. Ён не толькі добры гаспадар, але і майстар на ўсе рукі. Мае сваю дахаўчарку, у якой нарабіў сам даховкі на крышы для ўсіх сельскагаспадарчых будынкаў. Няма яму работы, якой бы ён не зрабіў. У яго ёсць уласная спавачка, якая надта прыдаецца ў вясковым жыцці.

За зіму зрабіў ён 60 метраў жалезнай агароджы і чатыры брамы. Машыну, калі сапсуецца, ён сам наладзіць. Заўсёды ў вольную хвіліну яго можна застаць, як майструе нешта. Мае ён у гаспадарцы трактар і машыны, вельмі цяпер патрэбныя. Ёсць у яго і млын, у якім меле сабе і іншым жыхарам муку. Аднаго разу запытаў я ў яго, дзе вучыўся стольким прафесіям? А ён мне на гэта адказаў: „Няма такой работы, каб чалавек не зрабіў яе, калі хоча“.

П. Галёнка

(Працяг са стар. 4)

але мае адносіны да яго закліку адмоўныя. Колькі тут трэба было б змяніць, колькі вывучыць прафесіяналаў, каб у такім кароткім часе маглі яны да кожнага завітаць і электраімпульсійна забіць парася.

С. Сцепанюк

✻

Я так пераняўся выказваннем натураліста ў апошніх двух нумарах „Нівы“ аб адносінах разумнага звера да звяроў менш разумных, што проста не ведаю, як коратка і выказаць сваю думку. Рудкоўскін заклікае нас, чытачоў і карэспандэнтаў, каб падтрымалі яго голас вялікага сэрца, у справе гуманнага забівання жывёлы. Так склалася наша жыццё, што чалавек есць мяса. Найгорш з намі хатняй жывёле. Мы яе гадуем, пасем і забіваем, каб самім пасціся. Ды аб гэтым, бадай, няма што гаварыць. Не пры нас пачалося і не на нас кончыцца. Хачу пару слоў сказаць аб людзях, якія не заслугоўваюць, каб людзьмі звацца. Ды адразу тут хачу сказаць, што не напісаў бы ніводнага слова, каб не быў пераканаьы, што такія людзі паяўляюцца сярод нас рэдка.

Мне хацелася плакаць і крычаць на ўсё горла, калі я чытаў пра забіванне звяроў у лесе пры дапамозе розных прыладаў. Ці тыя забойцы ўяўляюць сабе, які боль і якое мучэнне прыносяць яны прыгажунам-звярам, без якіх жыццё чалавека было б нічога не вартае? Нам не было б без звяроў чым цешыцца і захапляцца, ды адпачываць дзе. Ходзячы па полі, ці па лесе, калі ўбачыш зварка або птушку, дык аж на сэрцы лягчэй робіцца. Я ўжо калісьці пісаў пра зязюлю і жаваранка і наракаў тады на штучныя ўгнаенні, дзякуючы якім усё менш і менш чуем гэтых цудоўных птушак. Ды гэтага нельга пазбегчы, калі хочам, каб палі нашы давалі высокія ўраджаі. І з гэтым, хочам ці не хочам, прымірыцца вымушаны. Аднак ніколі нельга прымірыцца з бандытамі, якія па-зладзейску крадуцца па лясах і ставяць петлі ды жалезныя пасткі, якія страшэнна калечаць звяроў і прыносяць ім невыносlівыя мукі. А ўсё ж гэта робяць не для ратавання свайго жыцця, а толькі для таго, каб замучыць іншае жыццё і яшчэ пахваліцца сваёй лоўкасцю ды спрытам. Ці такім людзям прыйдзе калі-небудзь у галаву думка, што яны звычайныя забойцы? На жаль, ім такая думка чужая, бо калі б яна паяўлялася ў іх галовах, то яны напэўна гэтак не рабілі б.

„Натураліст“ піша відаць, як сэрца яго плача. Я чытаю яго і маё сэрца таксама плача. А той, хто забівае, плача, мусіць, толькі тады, калі яму не ўдасца кагосьці скрыўдзіць. Сумны і жаласлівы лёс такіх людзей.

Васіль Петручук

Імпартгумар

ЗБЕГЛАСЯ

Калі надышла пара пачынаць рабочую змену, да самотнага, насупленага брыгадзіра падыйшоў майстар.

— Што ж гэта такое? Не бачу нашай перадавой брыгады...

— Адно да аднаго сабралася...

— Дзе Пятро? Чаму не на рабоце?

— На рэпетыцыі... Сёння ж генеральная. Да агляду мастацкай самадзейнасці рыхтуецца. На першае месца нацэліўся...

— Аксана, мабыць, там жа?

— Вядома.

— А Сцяпан?

— З Нінай і Сяргеем бегаюць.

— Дзе бегаюць?

— На стадыёне. Спартакіяда... Дакладней, Сцяпан і Ніна бегаюць, а Сяргей скача...

— Аляксея чаму няма?

— На канферэнцыі аматараў кнігі...

— А Зіна дзе?

— Яе ж паслалі вывучаць перадавы вопыт.

— А Алег?

— Перадае наш вопыт...

— Давядзецца сёння працаваць табе самому, брыгадзір.

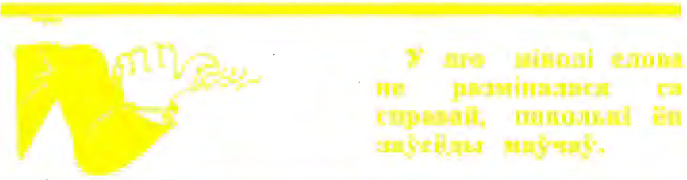
— Не магу...

— Чаму?

— Выклікаюць на злёт рацыяналізатараў...

— Вось бяда... І ўсё ў рабочы час! А тут жа яшчэ трэба тэрмінова кагосьці да падшэфных пасласць! Давядзецца кінуць усё і мне ехаць...

Г. Пахіленка (Украіна)

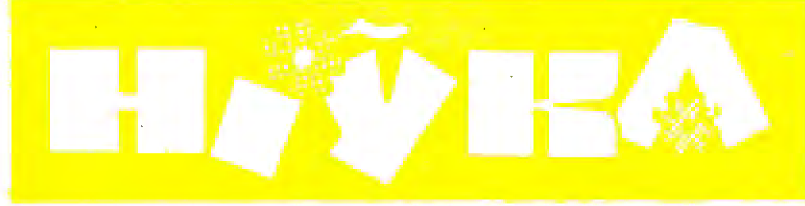
ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Канстанціна Яшчыка з Азяран Вялікіх змяшчаем рускую народную песню

ПО ДОНУ ГУЛЯЕТ КАЗАК МОЛОДОЙ

По Дону гуляет казак молодой,
А дева там плачет над быстрой рекой.
„О чем, дева, плачешь, о чем слезы льешь?“ —
А как мне не плакать, слез горьких не лить:
Когда молоденькой, я в люльке спала;
На возрасте стала, к цыганке пошла.
Цыганка гадала, за ручку брала,
Брала за другую, смотрела в глаза:
„Не быть тебе дома замужней женой,
Потонешь, девица, в день свадьбы своей“. —
„Не верь, дорогая, не верь никому,
Поверь, дорогая, лишь мне одному.
Поедем венчаться, я выстрою мост,
Я выстрою мост на тысячу верст“.
Вот слышу, послышу: мосточки гудут,
Наверно, наверно, невесту везут.
Вот конь спотыкнулся и сшибся с моста,
Невеста упала в круты берега.
Сперва закричала: „Прощай, мать, отец!
Второй раз вскричала: „Прощай, белый свет!“
И в третий вскричала: „Прощай, милый мой,
Наверно, наверно, не жить нам с тобой!“

Первая половина каждой строки повторяется три раза.

— Грамадзяне, пацясніцеся яшчэ крыху, адно месца апаражнілася!

З „Весніка Задрыпоніі“

ЦІКАВАЯ ІНІЦЫЯТЫВА

Ахоўваючы цішыню і спакой жыхароў дома № 27, энтузіясты арганізавалі начныя пікеты, якія адстрашваюць хуліганаў трашчоткамі, свісткамі і выццём міліцэйскай сірэны.

ПЫТАННЕ РЫЖАГА АЛЁШКІ

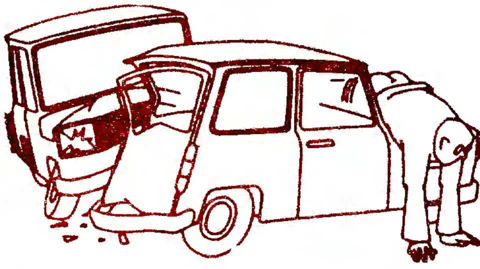
Хто павінен выносіць смецце з хаты — муж ці жонка?

ГУМАР З ПАРАДОКСАМ

НЕ ДАРАВАЎ

— Ці праўда, што Бог забраў ужо ў цябе трэцюю жонку?

— Праўда, браце. Але я ўзяў сабе чацвёртую. Бярэ Бог — бяру і я.

ДОКТАР ЗНАХАРУК

— Уяўляеце, доктар, — амаль што залямантаваў пан Варона, увайшоўшы ў кабінет. — Я зусім не магу спаць. Сёння ноччу нават вачэй не звёў.

— Нічога дзіўнага ў гэтым няма. Калі я не заплюшчваю вочы, я таксама не магу заснуць.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

— Дзеля чаго вы жывеце, што вы робіце для грамадства? — спытаў суддзя ў рэцыдывіста.

— Як што раблю! Вы мяне здзіўляеце, ваша чэсць. Я даю працу паліцыі і суду!

*

У час чарговай сваркі ў кангрэсе тоўсты і высокі сенатар закрычаў свайму праціўніку — маленькаму і худзенькаму чалавеку:

— Я магу праглынуць вас і нават не адчую, што нешта з'еў.

— У такім выпадку, — адказаў той, — у вас у жываце будзе болей мазгоў, чым калі-небудзь у галаве.

*

Наведвальнік працягнуў чыноўніку пачак купюр.

— Што гэта, хабар?! — абурыўся чыноўнік.

— Перапужаны наведвальнік хацеў было забраць грошы назад, але чыноўнік дадаў:

— Ваша шчасце, сін'ёр, што я хабарнік.

Не мела баба клопату...

НЯМА ДУРНЫХ!

У кнігарню зайшла пані Задрыпкоўская.

— Мне трэба лацінскі размоўнік, дзе б былі такія фразы, як „Дзе знаходзіцца аэрапорт?“, „Якім трамваем даехаць да вакзала?“ і г.д.

— Прабачце, шаноўная, але ў лацінскай мове няма гэтакіх слоў, бо ў той час, калі на ёй размаўлялі, у свеце не было ні аэрадромаў, ні трамваяў...

— Гэта немагчыма! Вы нешта блытаеце. Праз два тыдні я еду ў Лацінскую Амерыку, а вы хочаце мяне пераканаць, што там няма трамваяў?!

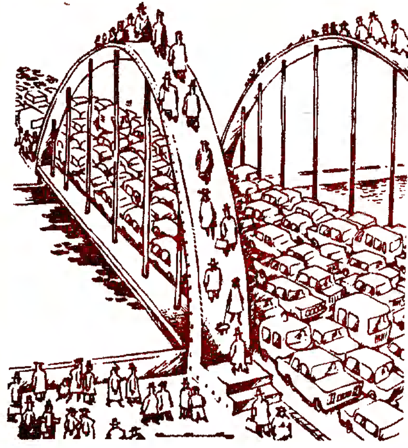
У ПОШУКАХ БАЦЬКІ

Зайшоў хлопчык у „Хвілінку“. А там людзей поўна, гудзяць, выпіваюць, закусваюць.

— Гэй, людзі, вы майго таты не бачылі? — крычыць хлопец.

— А хто ж твой тата? — пытае адзін.

— Ды такі самы п'яніца, як і вы! — адказаў хлопчык і пайшоў шукаць бацьку да іншага бару.

ПАКРЫЎДЖАНЫ ЯНОТ

Пайшла дурная пра Янота слава...
Агульны сход лясны
Заняўся гэтай справай.
Лось-старшыня сказаў:
— Паслухаем Янота,
Калі і што ў яго было там.
Змоўк Лось,
Зірнуў шматзначна на лазіну.
Янот з сівых вусоў змахнуў
слязіну
І так пачаў:
— Сябры!
Мая Янотка —
Агальная, прабачце, ідыётка.
Не адпускае, бач, бо я жанаты,
Пахаласцякаваць
Дзянёк-другі ў Янота-таты!
Ёй мала, што здароўя ёй я зычу,
Ёй падавай на пень усю здабычу.
Жадае, каб яе адну кахаў,
Каб ля яе ўздыхаў,
Каб янацятак нават калыхаў...
Ну, а ў мяне
такая ўжо натура —
Мне волі хочацца,
Мне хочацца культуры,
Карціць схадзіць
З Куніцай на палянку,
Прытупнуць задняю нагою,
Выпіць шклянку...
Жывому, як гаворыцца,
Жывое.
Хіба ж раблю што брыдкае якое?
Нікому не грубіў,
З усімі жартаваў...

Янота сход лясны пашкадаваў.
І нават чуліся пагрозлівыя ноткі
Па адрасу драпежніцы Янօткі.

Пятро Сушко

ПАГРАНІЧНАЯ ПРАБЛЕМА

Сям'я Мацісен спіць у адной дзяржаве, а абедае ў другой. Таму што ўжо на працягу некалькіх стагоддзяў Нідэрланды і Бельгія не могуць удакладніць тут пагранічную лінію. Палавіна сялібы Мацісенаў знаходзіцца ў адной краіне, палавіна — у другой. Пагранічны гарадок Барле-Хертаг, які налічвае 8 тысяч жыхароў, мае ўсё ў двайной колькасці: двух мэраў, дзве паліцыі, два падатковыя ўпраўленні. Катрын Мацісен, бельгійка, якая заўсёды возіцца ў сваёй галандскай кухні, вельмі незадаволена такім становішчам: „Мы павінны дакладна адрозніваць, якія з нашых кароў лічацца бельгійскімі, а якія галандскімі, інакш пры куплі-продажы нас могуць абвінавадіць у кантрабандзе“.

ЖОНКА Ў АФСАЙДЗЕ

Адзін шведскі балельшчык быў настолькі захоплены трансляцыяй па радыё футбольнага матча, што не заўважыў знікнення жонкі, якая ехала з ім у машыне. Спыніўшыся заправіць аўтамабіль бензінам, ён успомніў, што яшчэ за 90 кіламетраў да гэтай станцыі жонка „выйшла размяць ногі“.

Сцеражыся аўтамабіля! Купляй ровар.